

**De imitatione eruditorum quorundam Libelli qua?m
eruditissimi, puta, : Caelii Calcagnini ad Ioannem Baptistam
Gyraldum, phisicum primi nominis super imitatione
commentatio, iam primum aedita : Ioannis Francisci Pici ad
Petrum Bembum : Petri Bembi Responsio ad eundem : Philipp
Melanchthonis ad Albertum & Ioannem Reissensteyn
adolescentes : Angeli Politiani super eadem re epistola ad
Paulum Cortesium : Pauli Cortesii Responsio ad eundem ex
ipsius Epist. libro VIII.**

<https://hdl.handle.net/1874/421198>

DE IMITATI

ONE ERVDITORVM QVORVN=
dam Libelli quàm eruditissimi, PVT A,

CAELII CALCAGNINI AD IO=
annem Baptistam Gyraldum, Phisicum primi
nominis super Imitatione commentatio,
IAM PRIMVM AEDITA.

IOANNIS FRANCISCI PICI AD
Petrum Bembum.

PETRI BEMBI RESPONSIO AD
eundem.

PHILIPPI MELANCHTHONIS
ad Albertum & Ioannem Reiffen=
steyn adolescentes.

ANGELI POLITIANI SVPER
eadem re Epistola ad Paulum Cortesium.

PAVLI CORTESII RESPONSIO
ad eundem ex ipsius Epist. libro VIII.

ARGENTINAE APVD IOAN.
Albertum, Mense Martio, Anno
M. D. XXXV.

DE MILITATI

ON THE HISTORY OF THE

ARMY OF GREAT BRITAIN

IN THE SEVENTEENTH CENTURY

BY JOHN HUGHES

ESQ; OF THE BARR

AT GREAT BRITAIN

IN TWO VOLUMES

THE SECOND

AND LAST

OF THE HISTORY

OF GREAT BRITAIN

IN THE SEVENTEENTH CENTURY

BY JOHN HUGHES

ESQ; OF THE BARR

AT GREAT BRITAIN

IN TWO VOLUMES

THE SECOND

AND LAST

OF THE HISTORY

OF GREAT BRITAIN

IN THE SEVENTEENTH CENTURY

BY JOHN HUGHES

ESQ; OF THE BARR

AT GREAT BRITAIN

IN TWO VOLUMES

THE SECOND

AND LAST

OF THE HISTORY

OF GREAT BRITAIN

IN THE SEVENTEENTH CENTURY

AD IOAN

NEM BAPTISTAM GYRAL-

dum *Physicum primi nominis, Cælij*

Calcagnini super imitatione

commentatio.

Væ literæ, uir clarissime, magnam mihi profecto spem attulerunt, rem latinam & egregia studia facile posse aliquando reparari, postquam & uos naturæ interpretes, & abditarum artium professores studentes pulcherrimas disciplinas cum eloquentia coniungere, quas proximo sæculo patres ac præceptores nostri ita pugnare inter se existimabant, ut nulla conditione in fœdus coire posse iudicarent: eratq; illa sententia iam recepta atq; approbata, Philosophiam & oratoriam ad uersis frontibus pugnare: eosdemq; philosophos & oratores nullo pacto posse reperiri. Sed eam sententiam per facile ridebüt, qui tuas literas legerint, utpote à summo philosopho profectas, in quibus tamē omnes dicendi ueneres, omnia eloquentiæ scitamenta admiremur. Bene itaq; ac fœliciter res habet, postquam & recte sapere, & cōmode dicere conciliuimus: & iam lingue pectus, lingua pectori succi-

DE IMITATIONE

nit. Illud uero mihi iure admirari subit, unde tibi in mentem uenerit, requirere à me imitationis rationē: & quid illud sit, q̄ potissimū imitari oporteat, quū tu ipse iam tantum dicendo profeceris, ut non modo tu te ipsum imitari possis, sed alijs quoq; imitationis exemplum præscribere. Sane si ego ad te hominem tantæ eruditionis, tantiq; profectus de imitatione scribere quicquam ausim, periculum est, ne quis me improbe facere clamitet, qui Mineruā doceam, in syluas qui ligna feram: Præsertim quum ex tuarum literarum testimonio intelligam, te clarissimi cuiusq; conditoris super imitatione sententiā explorasse, ac propè nihil inexcussum reliquisse, ut iam mihi, uel si ingenio maxime pollicam, nihil fiat reliquum, quod in medium afferre possim. Proinde si à cæteris ad satietatem inculcata ad aures reuocem, actum agam: sin abeuntes in diuersum, sententias quasi disceptator in trutina expendam, neq; id sine multorum offensa efficere possim. Ne igitur ad alterum aut alterum scopulum offendam, hæc inita est à me ratio, atq; hoc propositum est temperamentum, ut prætermisissis aliorum sententijs, quid ipse sententiam breuissimè perstringam.

Imitatio nunq̄ non pernecessaria iudicata est.

In confesso est imitationem omnium ætate fuisse pernecessariam. Quum enim ars nulla nullaq; eruditio à suis initijs absoluta inueniatur, sed omnes per suos

CAELII CALCAGNINI.

suos gradus producantur, sane cum qui cupit ce-
 res progressus facere, oportet quæ ab alijs inuenta
 atq; obseruata sunt, ea sibi in exemplum proponere
 quod ni fiat, artes omnes semper ad limen subsistant
 neq; ultra progrediantur necesse est. Tantū enim
 semper promouebunt, quantum unius hominis dili-
 gentia & cura adsequetur: Quæ uero ab alijs pre-
 meditata fuerint ac premunita, ea in obliuionem abi-
 re oportebit. Hac igitur ratione ars dicendi suis in-
 rudimentis semper manebit: & qui animū ad scribē-
 dum appulerit, satis existimabit, si ex tribus muneri-
 bus quibus fungi debet orator, unū modo aucupetur,
 et quantum dicentis audientis q̄; intersit, tantū possit
 in medium proferre: nam delectare & permouere
 aut parum, aut sanè nihil ad se arbitratum pertine-
 re. Admirabiles ergo illas opes Demosthenis, uber-
 rimos illos flores Isocratis, cumulatisimos illos Ci-
 ceronis thesauros nullus agnoscet: sed quasi tum pri-
 mum oratoria in lucem prodeat, nunquam ultra in-
 fantiam promouebit. Hoc enim accidat, necesse est,
 si ex rebus humanis imitationem ablegaueris quam
 quum omnium qui recte iudicarunt, consensus appro-
 bauerit, tu maxime in dicendo hoc nostro seculo ne-
 cessariam opinamur, quo non solum eloquentia de-
 sist, sed uernaculus etiam ille nostrorum maiorum
 ermo in desuetudinem abiit: cuius locum foedissimā

DE IMITATIONE

barbaries, ex uariarum gentium colluione, quæ superioribus sæculis Italiã inuasērūt, coalita occupauit ut iam proprias et consuetas patrum & auorū uoces requiramus. Quid dicā q̄ huic uitio, q̄ par fuit omnibus machinis a nobis deturbari, ita patrocina mur, ut iã inuenti sint, qui illud rationibus foueant, et certis regulis adiuuent, et, si Dijs placet, ueræ ac germanæ latinitati præferant? Quæ res multa præclare nata ingenia in transuersum abduxit: quippe quæ inuētis paratisq; frugibus, glandibus tamē uescimur. Hoc est hoc, scilicet q̄ efficit, ut imitationis præsidio magis egeamus. Nam anteq̄ maiestas imperij Romani pessum iret, et splendor Latini nominis obsolesceret, quū cætera ad imitationē uocarentur, uerba certe cū lacte nutricis hauriebamus. Neq; in ijs quæ eredis multus labor suppetebat: sponte siquidē intra priuatos penates occurrebant. Nunc autem in tam perditā tēpora incidimus, ut in uerbis perquirēdis etiam frustra laboremus, nisi ad ueteres ac receptos cōditores per fugiamus, quorū autoritate innitiamur, quos imitemur, quorum exempla mutuemur. Nā protrita uoces illæ, quibus nō dico uulgus et tabernarū mancipēs utūtur, sed ipsi proceres, qui rerum in Italia potuntur, tantum abest, ut præsidij & cōmodi quicq; ad eam rem nobis afferre possint, ut multo maxime a uia nos deducant ac transuersos agant. Decepti enim uicinitate & quasi uocum imagine,

CAELII CALCAGNINI.

manifestarios solocismos barbarismosq; incurri-
 mus, adlecti præsertim tabellionum & exceptorum
 frequentia, qui omnes has sordes in tabulas formu-
 lasq; suas, non dicam promiscue, sed ambitiose, &
 cum plausu congerunt: resq; mira dicta euenit, ut
 quanto quisque corruptius dixerit, eò inter suos
 populares maiore laude prouehatur, idemq; ampli-
 ore questu dignus existimetur. Quid uero ego in
 hoc censu tantum tabelliones & exceptores appel-
 lo, quum uiris Romani, & sanctissimæ Philosophiæ,
 aliarumq; pulcherrimarum disciplinarum professo-
 res in hoc maxime errore uersentur? Nam postquã
 artem dicendi à rerum cognitione excluderunt, id est,
 ut clarius dicam quod sentio, postquã antiquos scri-
 ptores imitari desierunt, accidit illud quod fuit ne-
 cesse, ut optimas & splendidissimas Commentatio-
 nes foedissime inquinauerint. Non enim iam ex fonti-
 bus, & conceptaculis, sed ex impurissimis lacunis,
 uerba, & totam dicendi rationem corruant. Hi sunt
 apud quos sol & homo hominem causantur, & qui
 arcanos naturæ effectus contemplantes admiratione
 afficiuntur. Qui tametsi suam causam tueri so-
 leant ea ratione, quod plus pectori quàm lingue tri-
 buant, quodq; egregie sentire, quàm perpolite lo-
 qui præstet, nunquam tamen illud effugient, quin iu-
 re uitio detur, eos res præstantissimas, magnæq; æsti-
 mationis in ordinem redigere, ac neglectui habere.

DE IMITATIONE

Quod si qui per desidiam feracem agrum sinebant sterilefcere, uel equum ex publico acceptum incuriose habebant, & strigosum esse patiebantur, ijs censoria nota inurebatur: quanto iustius eos mores, & ad naturam, quàm quæ ad inquirendam ueritatem spectat, rem inter omnes sanctissimam, qua nihil maius aut melius à Dijs immortalibus hominum generi datū fatemur, despiciatissimo orationis genere deformant atq; conspurcant non secus ac perditissimi illi Ganeones, qui in Dionysij Syracusani conuiuio exquisitissimas epulas inspuebant, ut soli ipsi sine æmulo heluarentur, ac cæteros conuiuas rei sceditate ab eisdem absterrent: & si sane proximæ ætatis Philosophis res magna parte ex uoto processit. Nam pleriq; auspicato literis initiati perterriti portentoso orationis genere, cognitionem maximarum atq; optimarum rerum auersati sunt.

Sed ego parcius hanc partem attingam, quod illud genus hominum pridem multorum & clarissimorum stylo explosum atq; proscissum est. Ego certe de ijs nulla alia caussa mentionē feci, nisi ut omnes intelligant, ob id eos in hanc tam iustam accusationē incidisse, uel quod nescierint, uel quod graue duxerint ueteres imitari: suoq; ingenio freti, quod in ipsis fuit, circa abstrusas & profundas cogitationes se exercuerint. Quod uero aliunde seligendum fuit dicendi

cendi scilicet facultatem prorsus abiecerint. Ex quo factum est, ut quæ natura seiungi non poterant, orationis & rationis consortia, quæ ideo nobis data sunt, ut non modo nobis sapere, sed recte etiã alios possimus monere, dissilire ac dissidere cœperint. Sed hæc uetus est ex postulatio, cui facilius obrectare possimus quàm mederi. Ex hoc tamen non difficulter fortasse elici potest, id quod tu Cynthi à me per literas efflagitabas, quid sit illud scilicet potissimum, quod in imitationem ueniat. Recte enim mihi uideor respondere posse, in eo plurimum esse imitationi locum, in quo minimus est ingenio. Dicam hoc apertius si poterò, ut intelligas me desiderio tuo, si modo facultas affuisset, defuturum non fuisse.

Ex ijs quæ in rationem dicendi ueniunt, quædam *Quæ in dicendi ratio* insita sunt in re nobis proposita, quædam in nobis, *in nobis* quædam neq; in re, neq; in nobis, sed peregre accer- *nè ueniunt* untur. Quod si exemplo uti lubet, quo res fiat illu- *aut sunt in* strior, dicamus inuentione in re esse. Nam dicturus *re nobis* de cæde Clodij, statim tibi proponis seriem ac rei du- *proposita.* ctum ad ueritatem maxime accommodatum, & quid prius, quid posterius factum sit, quid postquam ad manus deuentum est, quàm potes perspicue conaris enarrare. Non quod nõ possis ingenio quædã præmollire, aut exasperare, ut Cicero fecit Clodium insidiatorem ostendens, eumq; quantum potuit, in inui-

DE IMITATIONE

diam uocans: contrà Milonem ab omni eximens sus-
 spitione. Impudens tamen sit, qui tam longe ab histo-
 ria, & à re ipsa gesta cuarict, ut nota inficietur, &
 causam prodidisse suam, in ipsis statim inijs coar-
 gui possit.

2. Aut in
 nobis sunt

In nobis erit exordij apparatus, ut attentum, do-
 cilem, beneuolum auditorem protinus reddamus. Id
 facile fieri poterit, si naturam atq; ingenium homi-
 num apud quos dicimus, perspexerimus. Aliã enim
 præfationẽ Cato, aliam Cæsar approbauerit. Tum
 quomodo quis attentus, docilis, ac beneuolus effici
 possit, à nobis petimus. Eadem ratione natura no-
 bis suppeditabit, quid prius, quid posterius, quid in
 medio orationis statuamus. Vnde elucet admirabi-
 lis illa dispositionis coordinatio, qua qui commode
 uti nouerit, hunc Plato Dijs cœlestibus parẽ existi-
 mat. Ad eundem calculum uenit ea pars, quæ argu-
 mentis colligit & probat, aut diluit, aut refellit ali-
 enas argumentationes: in qua si quando comminus
 conferamus pedem, altercatio appellatur, quæ una
 pars omnium maxime paratum atq; procinctũ in-
 genium postulat. Peroratio autem & amplificatio
 nouissimæ quidem, sed omnium potentissimæ oratio-
 nis partes, & si à re ipsa multum trahant, ab Orato-
 ris tamẽ industria ac uehemẽtia imprimis pendent,
 animorumq; motus comitantur. Et hæ omnes quidẽ

Alterca-
 tio.

licet ite

licet in nobis sita sint, suaq; in nobis habeant seminaria, à re tamē, & à subiecta materia opes & temperamentum quoddam exquirunt: & ut ita dicam, se ad argumenti propositi imaginem propemodum effingunt. Sola est memoria, quæ ita in nobis tota delitescit, ut à naturæ beneficio magis, quàm ab ingenij facultate pendeat.

Ex ijs quæ neq; in re, neq; in nobis posita sunt, 3. Aut ex sed tota extrinsecus aduocatur, ea pars est, quæ ad trinsecus dictionem spectat, quæ orationi suppellectilem & aduocatur domesticū instrumentum subministrat, & ut ita dicam, tectorium superinducit, quam unam propriam oratori existimauit Cicero, eamq; ita admiratus est, ut eius explicandæ gratia nobilem illum ad Brutū librum scripserit, cui titulum Oratoris fecit: certe apud Græcos Rhetoricæ nō aliunde nomē accepit. Facit enī phrasin, id est, eloquentiæ corpus absoluit: & quæ cæteræ partes reliquis artificibus cōmunes cū Oratore sint: nam & præfari, & inuenire, & in mēbra digerere, tum refellere, & asseuerare, & certo fine cōcludere quæ scripta sunt, solent oēs qui nomē literis dederūt: sed dicere pro dignitate, et uerba inuenire rei propositæ accomodata, hoc uero propriū est & præstantiss. magni illius eloquentiæ institutoris munus: hoc illud est, quod nemo per se, suisq; uiribus cōfusus. uel diurnitate tēporis, uel assiduitate studij,

DE IMITATIONE

uclingenij foelicitate unquã adsequatur: hic regnat,
 hic rerum potitur imitatio. Quisquis uero hac par=
 te imitari fastidit, potest ipse sibi placere fortasse, mi=
 hi uero plane operam frustratur, eiusq; profectus
 conclamatos ac prorsus defletos puto. Nam quum
 in oratione præcipua uirtus sit perspicuitas, qui po=
 test ille plane ac latine loqui, qui nescierit se proprijs
 uerbis id posse adsequi? Propria autem uerba ap=
 pellari, quæ in loco nata sunt ad rem ipsam signifi=
 candam, qualia sunt quæ à Varrone primigenia nun=
 cupantur. Eius sunt generis, quæ magnus ille Dia=
 lecticus in Cratylo apud Platonem inuenit, quæ sum=
 mus Philosophus non ille quidem naturaliter facta,
 (sic enim eadem essent apud omnes gentes) sed hau=
 sta ex proprietate naturæ existimauit. Quod si ex=
 ornandæ orationi quis studeat, quomodo id melius
 facere potest, quàm si translatis commode uocibus
 frequenter utatur? Translatæ autẽ uoces sunt, quæ
 ex loco in quo natæ sunt, in alienũ migrârunt, quæ
 quasi stelle orationi interseruntur.

Propria
 uerba
 quæ?

Translata

Omnia autem uerba aut seorsum, aut in contex=
 tu consyderantur. Seorsum, ut pura sint, usitata, &
 rem significantia. Quum enim oratio instituta sit in
 auditoris maxime gratiam, quàm indigna laude sit,
 si obscura fuerit, et apud homines cõsummatæ præ=
 sertim lectionis, egeat interprete? In contextu au=
 tem orã-

tem orationis, uerba concinna sint, apte inter se coherentia, quæ in ingressu orationis, & in exitu, maxime uoluptati aurium inseruiant. Illud uero cum prudentia coniunctum est, ut qui dixerit, intelligat ac secernat, in quo genere uersetur oratio. Nam eloquens ille, quem se per sepe quasi sisse, nunquam autem inuenisse Antonius profitebatur, cognoscet à se humilia subtiliter, magna grauius, mediocria temperate esse tractanda. At hæc tam diuersa nemo effecerit, nisi qui suscepto argumento obsecundauerit, & ad genus dicendi uerba temperauerit. Ex ijs innumera schemata, ex ijs antitheta, ex ijs epichemata, & cætera in dicendo lumina effulgent.

Quid dicam de numeris, quibus quasi amentis contorta oratio fulgurat, tonat, & in animos hominum tyrannidem exercet? utpote quos pro arbitrio in omnem faciem tum odij, tum misericordiae, tum indignationis commutat. In numerosa oratione Aristotelis Pœana quartum omnibus præfert: Cicero, Brutus, atq; alij longe diuersa sentiunt. Dichorius Asiaticis oratoribus familiaris est, & propemodum in delitijs habetur. Et si uera fatemur, non est alius qui apertius auribus blandiatur. Quanta enim acclamatione Ciceronianum illud ex Rosciana exceptum est? Quid tam cõmune, quàm spiritus uiuis? terra mortuis? mare fluctuantibus? littus eiectis?

DE I M I T A T I O N E

Ita uiuunt dum possunt, ut ducere animam de cœlo non queant. Ita moriuntur, ut eorum ossa terra non tangat. Ita iactantur fluctibus, ut nunquam alluantur. Ita postremo eijciuntur, ut ne ad saxa quidem mortui conquiescant. Ego uero, ut dicam quod sentio, hunc aurium pruritus in ijs omnibus pedibus animaduerto, quos quatuor saltē syllabis metimur, Et proximam à fine attollunt. Sit exemplo illud ex Corneliana: Neq; me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos & Lælios multi uenaliū mercatoresq; superârunt. Ob id Poëana tertium, quarto multo libentius prætulerim. Hinc se germanos Ciceronis existimabant, qui hoc sine periodum clauserant: esse uideatur.

Atqui hunc uerborum delectum, hunc apparatus nemo assequi potest, nisi qui se assidue, accuratæq; lectioni dederit: qui in uoluendis scriptoribus, ijsq; præcipuis se diu exercuerit, & quasi concoxerit, ut ad scribendum deinde subactam operam afferat. Vna est enim imitatio, quæ hac parte plurimum polleat, hæc obseruat, excerpit, seponit, quæ, quum tempus postulauerit, quasi ex penu depromat. Hæc olim erat Oratori accommodata, quum adhuc in ipsis crepundijs Latine lingue castitas ageret: quæ in Theatro, uoce una parum commode enunciata, uniuersus populus actorem exhibilaret. Cur enim

Cicero

CAELII CALCAGNINI.

Cicero de bono oratore pronuntiaturus ad populū
 prouocat? Cur Demosthenes una dictione corrupte,
 sed ea consulto prolata $\omega\chi\omega\mu\eta\kappa\iota\varsigma \mu\acute{\iota}\delta\omega\tau\omicron\varsigma \omega$
 $\acute{\alpha}\nu\delta\prime\sigma\epsilon\gamma\acute{\iota}\nu\upsilon\omicron$ uo acclamationem totius populi Atheni-
 ensis emeruit? $\mu\acute{\iota}\delta\omega\tau\omicron\varsigma$ nisi quod protrita ac per-
 uulgata erant dictiones, quibus docti, indocti promi-
 sce utebantur. Alioqui anicula una olitrix, non an-
 notasset affectatū atticismum in Theophrasto. Ex
 quo nobis multo maxima illa difficultas adsurgit, de
 qua paulo ante diximus, dediscendi scilicet uerba
 corruptissima, quæ alij Gottis, alij Longobardis, alij
 Mauris & Vandalis accepta ferunt: ego ex omniū
 fece hausta contenderim. Nouissimus autē labor in-
 cumbit ediscendi atq; ebibendi, scriptorū ueterū be-
 neficio, non dico quæ optima sunt (nam in hoc uete-
 res saluo adhuc populi uictoris gentiū maiestate ela-
 borabant) sed ea quæ non sint pessima, quæ si nō or-
 namentū orationi afferāt, certe dignitatē non detra-
 hant. In collocatione autē uerborū, et numerosa or-
 ratione, illud nō dissimulabo, non nullam quoq; par-
 tem naturæ deberqui, & acutis & grauibus omnem
 pronunciationem modulata est. In imitatione ta-
 men certum est, partem longe maximam, & ipsam
 quodammodo summam esse positam. Hinc est,
 quod Platonem legentes, heroicam quandam
 amplitudinem haurimus, & afflatu propè diuino

DE I M I T A T I O N E

Isocrates: incitamus. Qui uero frequentes sunt in lectione Isocratis, hi comptā & undiq; picturatam orationem effingunt, palestræ quàm iustæ pugnae multo aptior.

Demosth. rem. Qui apud Demosthenem uersantur, hi bellicum quendam concentū animo concipiunt, ut pauló minus ad arma profiliant, & iam cædem & sanguinem spirent, & uulnera asserere & accipere honestum putent. At quum M. Cicronem adimus, Dij boni, quis habitus oris? quæ animorū imago non se nobis ingerit? quantis ille hastas lacertis in oratiōibus iaculatur? quos ille clamores, quos tumultus elicit? quoties indignatur? quos ille luctus, quas deploratiōnes animis inspirat, quum misericordiae uela intendit? Quale illud: O me miserum, O me infelicem? reuocare tu me in patriā Milo potuisti per hos, ego te in patriā per eosdem retinere non potero? & quæ sequuntur quæ tantū secum ignis conuehunt, ut totus auditorū animus exardescat. Quid in ijs libris, quos de philosophia conscripsit? quàm presse ingreditur? quàm luculenter enarrat? quàm fortiter redarguit? quàm constanter asseuerat? In ijs autem libris, quibus rationem dicendi prosecutus est rem planè admirabilē præstūit: ut quum libri illi minime sint eloquētiæ capaces, tanta tamē eloquentiā illos exornārit, ut non aliunde libentius eloquentiæ rationem mutueris. Et quota hæc portio innumerabiliū laudum

CAELII CALCAGNINI.

laudum? quas eminentissimus ille & plane incomparabilis orator promeruit, longe omni inuidia maior: quas præter Ciceronem nemo facile enumerauerit. Sed nos hæc pauca ea tantum causa attigimus, ut omnes intelligant, ei qui profecturus est in dicendo, imitationem optimi cuiusq; esse necessariam, qua ablegata ac reiecta, omnes conatus tacere, ac non aliter esse destitutos oportet, quàm si naus oneraria patato in mari, remittentibus uentis, inhibentibus nauis fluctuet tantum, neq; promoueat, neq; præstitutos portus sibi unquam polliceatur. Quod si nemo dubitat, quin ad imitandum optimus quisq; diligendus sit: neq; id dubitabit, Ciceronem sine controversia, longe omnibus esse præferendum. Nam ex cæteris una aut altera uirtus peti potest, hic unus omnia implet munia, solusq; pomeria Romane eloquentiæ tantum protulit, quantũ imperatorum nemo uictoricibus armis imperium propagauit: ut non iniuria Apollonius Molonis, quum Ciceronem Rhodi orantem audisset, ingemuerit uicem Græcorum, quibus quum Romana uirtus imperium abstulisset, id quod unum reliquum erat, eloquentiam scilicet, Cicero quasi spolum ex deuictis ingenijs in Romanam urbẽ referret. Nec à me quisquam putet hæc deo dicta esse, quod cæteros scriptores in ordinem redigam, aut suo honore fraudatos uelim: absit

Cicero longe omni
bus præferendus.

Cesar. enim à me hic furor. An ego Cæsarem non suspici-
am? qui ea scripsit animi magnitudine, qua depu-
gnauit. Certe ego, si mihi argumentum offeratur, in
quo ille uersatus est, Cæsarem quàm Ciceronem imi-
tari malim. Quid Liuium? quid Sallustiũ? utrunq;
diuersa uirtute eminentem? quid Celsum in re me-
dica? quid Columellam in re agresti? Certe in histo-

Plinius: ria naturæ C. Plinium facile omnibus prætulerim, in
cuius descriptione, nemo mirificas illas opes foelici-
ore penicillo expressit, nemo dulcius, nemo aptius
Aristotelem, Theophrastum, totamq; illam doctissi-
mam antiquitatẽ sub cõpendio repræsentauit. Cer-
te me loca quædam ex Cicerone excerpta, & à Pli-
nio repetita confrentem, ingens admiratio perua-
sit, quum ea commodius ac subtilius à Plinio enarra-
ta, meo quidem iudicio, offendissim. Vsq; adeo mul-
ti interest, cui quis materiæ describendæ nomen de-
derit: mirum est enim, quantum in eo quisq; promo-
ueat, ad quod à natura factus uideatur. Sed corru-
pta adeo ad nos Pliniana lectio peruenit, ut, quod
aiunt, Sannium adhuc quæramus in Sannio.

Quomo Solent hoc loco nonnulli percunctari, nunquid
do quate- ab eo, quem nobis imitandum proposuerimus, liceat
nusue imi eadem prorsus uerba nihil immutata, nihil inuersa,
**tandum. in nostra scripta transferre? Anceps quæstio, & su-
per qua neq; uerba, neq; rationes desyderes: seu
tu illam**

tu illam propugnandam, seu oppugnandam susceperis. Quod si testimonijs uti malis, autoritas clarissimorum se utringq; proferet. Mitto ceteros, sane Vergilius.

Belliferratos rupit Saturnia postes. Et:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem. Aliaq; loca innumera, tum ab Ennio, tum ab alijs prisca seculi scriptoribus bona fide foeneratus deprehenditur: sicut illud à Cicrone detorsit, Proximus huic longo, sed proximus interuallo. Sed & ipse Cicero: Timor mihi omnem sapientiam expectorauit. Et illud: Arcem facere ex cloaca. Nonné & illud Terentianum à Liuiio Andronico acceptum est: Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

Contra alijs dixerit: Imitationem nihil esse aliud, nisi imaginẽ, ad quam quis stylum orationemq; conformet. Atqui in imagine quædam similia, quædam dissimilia sunt, nulla sunt eadem. Nam si eadẽ, tum uero eueniet illud ridiculum, quod Lucianus argute illudit in Ioue Tragædo, ut tunc Demosthenem pulchre imitati uideamus, quum Demosthenis orationem transcripserimus, & manifesto plagij deprehensi, quasi cornicula Aesopi, spectatoribus risum præbeamus: uel conuicti, adiudicatiq; creditoribus nexum ineamus. Sanè huc censuram direxit Aristophanes, quum præfectus bibliothecæ Ptolomæi ad-

DE I M I T A T I O N E

iuratissimos scriptores proscripsit, qui tanti aestima-
runt aliena monumenta suis chartis inseruisse, ut ea
protinus sui mancipij facta iudicarent.

Sunt etiam qui ab alijs accepta ideo mutanda nō
putent, quod priores illi optima quæq; inuaserint,
quibus peiora substituere nō modo turpe sit, sed eti-
am temeritati finitimum. Rursum alij fortiter auden-
dum, & cum antiquis fortiter digladiandum sua-
dent: nunq̄ enim nobis uerba defutura, uel propria,
uel translata, uel ex cōtrario deducta. Exemplo sit:
Ea res mihi perpetuo memoriae cōdita manebit: Eā
rem nulla ætas mihi expunget, aut delebit ex memo-
ria: Ea res nulla unquā obliuione obsolescet. In pri-
ore illa sententia fuit Cicero, cuius uerba sub perso-
na Crassi enunciata subijciam, ut res melius intelliga-
tur. In quotidianis aut cogitationibus, equidem mi-
hi adolescentulus proponere solebam illam exerci-
tationem maxime, qua C. Carbonem nostrum illum
inimicum, solitum esse uti sciebam: ut aut uersibus
propositis quā maxime grauibus, aut oratione ali-
qua lecta, ad eum finem, quē memoria possem com-
prehendere: eam rem ipsam quam legissem, uerbis
alijs quā maxime possem lectis pronuciarem. Sed
post animaduerti hoc esse in hoc uitij, quod ea uerba
quæ maxime cuiusq; rei propria, quæq; essent orna-
tissima atq; optima, occupasset aut Ennius, si ad eius
uersus

CAELII CALCAGNINI.

uersus me exercebam, aut Gracchus, si eius orationem mihi forte proposuissem: ita si iisdem uerbis uterer, nihil prodesse, si alijs etiã obesse, quo minus idoneis uti consuescerem. Aduersus Ciceronem stat Quintilianus, & grauissimo oratori, cui aliàs reuerenter semper assurgit, audacter repugnat: eius quoq; uerba nõ pigebit adscribere, ut quid præ clara ingenua utrinq; attulerint, agnoscatur. Neque ego $\pi\acute{\alpha}\rho\alpha\phi\rho\rho\alpha\sigma\iota\mu$ esse interpretationem tantum uolo, sed circa eosdem sensus certamen atq; emulationem. Ideoq; ab illis dissentio, qui uertere orationes latinas uetant, quia optimis occupatis quicquid à i- ter dixerimus, necesse sit esse deterius. Nã neq; semper est desperandum aliquid illis quæ dicta sunt melius posse reperiri: neq; adeo ieiunam & pauperem natura fecit eloquentiam, ut una de re bene dici, nisi semel non possit: nisi forte histrionum multa circa uoces easdem uariare gestus potest, orandi minor uis est, ut dicatur aliquid præter quod in eadem materia nihil dicendum sit. Sed esto neq; melius, quod inuenimus, sit, nec par, est certe proximis locus. An non ipsi nos his ac sæpius de eadem re dicimus, & quidem continuas nonnunquam sententias? nisi forte contendere nobiscum possumus, cū alijs nõ possumus. Nam si uno genere duntaxat bene dicitur, fas erit existimari præclusam nobis à prioribus uiam in

Quintilia
ni uerba
lib. 10. c. 5.

DE IMITATIONE

dicendo. Nunc uero innumerabiles sunt modi, plurimæq; eodem u.æ ducunt: siue breuitatis gratia, siue copia: alia tralatis uirtus, alia proprijs. Hoc oratio recta, illud figura declinata commentat, ipsa deniq; utilissîma est exercitationi difficultas. Quid quod authores maximi sic diligentius cognoscuntur? Non enim scripta, lectione secura transcurrimus, sed tractamus singula, & necessario introspicimus: & quantum uirtutis habeant, uel hoc ipso cognoscimus, quod imitari non possumus.

Quod si mihi in re controuersa liberum permittatur iudicium, illud uideor sine cuiusq; iniuria posse dicere, quedam esse tam proprie, tam apposite & ad rem explicandam accommodate dicta, ut uix cõmutari possint, nisi in deterius: quale Cæsarianũ illud: Altero cõmeatu omnes copias terras flumen exposuit. Et Plinius Cæcilius, quum lachrimas uentrigales eorum appellauit, quorum hereditati pars detrahebatur nõ potuit efficacius rem commonstrare. Quũ Cicero integrum discipulum uocauit, satis indicauit hominem nullis adhuc imbutum rudimentis. Neq; illud Cicerone quisq; melius dixerit: Aut opus sartum redimere, aut opcram in diem locare. Quod si hæc usui ueniant, nemini fraudi duxerim ijs sine ulla interpollatione uiri. Quod si quis imitari tentauerit, me quidem iudice, non id faciet sine affectationis

C A E L I I C A L C A G N I N I .

esse Stationis suspitione. Sed quum multo plura sint,
 quæ uarijs modis dici atq; exornari possint, & ut
 ita dicam, eloquentiæ capacia sint, is apud me lon-
 ge potior fuerit, qui pluribus luminibus orationē ua-
 riauert, & copiā in dicendo suam approbauerit.
 Quam rem uideo Senecam Ouidio uitio dedisse: sed
 uitium hoc tam amabile est, & magnis ingenijs tam
 peculiare, ut non altero libentius uelim bene institu-
 tos adolescentes laborare.

Illud erit in imitatione præcipuum, ut à pari, à
 simili, & quasi ex eadem uicinia multa contra-
 has, & quasi reponas in promptuario, quæ oportu-
 ne deinde in rem tuam depromas. Exemplo sit illud:
 Cicero dixit, turpe esse amicitiam ad calculos reuo-
 care. Tu hanc dicendi imaginē mille modis effinges
 multiformiq; persona indues: nam & beneficentiā
 nihil reuocare ad calculos, & probos in promeren-
 do calculis non uti, & ingratos uocandos esse ad
 calculos, & neminem esse qui cum bonitate summi
 numinis possit calculis decidere, & Legem talionis
 tacito consensu antiquatam, quod paribus calculis
 iniuriæ pensari non possint: co nmode pro loco &
 re præsentē dixeris. Quæ erunt humanarum artium Canon Po
 studiosi: quis fuerit celebris ille, et ore omnium dictus licleti q5?
 Canon Polycleti. Ego Doriphorium illum uiriliter Plinius lib
 puerum fuisse arbitror, ex quo omnes omnium mem 34. cap. 8.

DE I M I T A T I O N E

brorum exemplum sumebant artifices : non ea quidem ratione, ut tam excellentis imaginis membra conuellerent, sed ut numeros eosdem tantum, eandemque proportionem seruarent. Solus enim ille artem fecisse artis opere iudicatur.

Illud quoque testatum uelim, nullam esse partem in arte dicendi, quæ diuturna lectione, solerti que imitatione non multo fiat melior atque auctior, siue illa ex re pendeat, siue ex dicentis ingenio. Nam et exordia, quæ ex re petuntur, et inuentio, quæ insita est in re, et coordinatio quæ ingenij functio est, cætera denique quæ superius enumerauimus, si ad imaginem optimi et probatissimi cuiusque referantur, infinitum est, quanto culliora absolutioraque effici possunt : sicut et reliqua naturæ bona, si manu tractentur et manugonis artificio expoliantur, supra fidem splendescunt atque illustrantur. Me igitur iudicæ primus locus sit imitationi in delectu uerborum, seu quæ ad rem explicandam, seu quæ ad exornationem pertineant : in reliquis autem secundarius et postremus subsideat.

In actione incertum est, plus natura an cura uideat, certe suauitas uocis, et literarum expressio, quam in catulis laudauit antiquitas : quin et oris probitas, dignitas corporis, et faciles membrorum flexus naturæ debentur : nec tamen huic omnia alio-

qui

CAELII CALCAGNINI.

qui Demosthenes non tantum opere dedisset Andronico hypocritæ, non Augustus Phonnasco, non Cicero toties cum Roscio & Aesopo contendisset: neq; idem optasset aliquot locis suum sibi oratorem nõ quidem palestritã, sed neq; omnino ἀπαλωσον contingere. Atqui ne illud quidem omittendum puto hanc ipsam imitationem, quam candidatis studiorũ ita commendatam uolumus, ut sine ea propè inanis sit omnis opera, tunc demum non solum inutilem fore, sed iacturam etiam allaturam ijs, quidam suis uiribus uti possunt, & quod adagio tritum est, sine cortice natate. Alienis enim semper uestigijs hæerere, & serperastris, ut ait Varro, cum uti, qui per ætatem stare possit atq; ingredi, non modo turpe est, sed periculosum etiam, quum non facile eorum uires coalescãt, qui alienis pedibus incedunt, alienis manibus pugnant, alienis oculis uident, aliena lingua loquuntur: sui deniq; obliti alieno spiritu uiuunt. Quippe hoc ijs per me liceat, qui nondum in suam tutelam uenerunt, quiq; per ætate præmanso adhuc cibo aluntur, quorum adhuc membra fascijs effinguntur, & quorum adulta est ætas, & firmiores lacerti, ij iam prodeant ex umbra, iam prosiliant in campum, iam cum ipso lanista contendant, à quo olim solebant dictata accipere, suisq; cum eo uires expendant, nec cedant, sed contra potius adsurgant, periculum

facturi, an & ipsi possint ordinem ducere, & suo Marte de gradu aduersarium deicere. Nec sane hoc loco mihi absurdum uidetur eius fabulae meminisse, cuius auctorem habeo Porphyrium philosophum, & in Academia, & in Lyceo praestantissimū.

In lucē ediderat Venus Cupidinē, mirabatur Dea, quod multos post menses à natali die, nihilo auctior fieret Cupido, quæ causa eius moreretur incrementa, neq; intelligebat, neq; quid factò opus foret, aut quo modo huic mederi posset incommodo, prospiciebat. Fatidicā igitur anū Themida dit, cōsultat, responsum accipit: non ante illū iustos auctus habiturum, quā Venus alterum filium peperisset, in cuius æmulationem ille succederet. Venus responso Themidis accepto, it in Martis cōplexum, filium alterum parit, cui nomē Anterotis imponit, ceu Anticupidinis dixeris. Tū uero mirū dictum quā repente, quā feliciter adolefcit ille: certatim dixeris alterū in alterū contendere uter pulchrius ac praestantius se porrigat. Mirantur Diæ ceteri, tū uero imprimis parentes, tam egregiam prolem exurgere. Ex ijs puto facile colligas, nulla præclara ingenia posse ingentes profectus facere: nisi habeāt antagonisten, ut Græci dicūt, qui cū decertent, qui cū colluctentur. Neq; solū oportet ut cū æqualibus uiuentibusq; contendamus: sed cum ijs etiam, qui olim scripserunt, quos mutos magistros appellamus, alioqui futuri semper infantes. Finis.

IOANNIS

FRANCISCI PICI AD PE

trum Bembum, de Imita-
tione Libellus.

Ioannes Fran. Petro Bembo S.
Vtrum tibi cum antiquos imi-
tanti scriptores, tum de imitatio-
ne mecum differēti assentiri an
aduersari deberem, nondum sa-
tis Bembe indicauī. Quando ipsos etiā ueteres, qui
proponuntur imitandi, hac de re cum uarios, tū ani-
mi dubios fuisse planē comperiebam. Ipsa quoq; ra-
tio sese ita praebebat aequam utriq; parti, ut quo uer-
geret, non satis appareret. Quamobrem si quere-
retur autoritas, si ratio desideraretur, quibus quasi
germanis ad ueritatem indagandam uis utimur, lis
adhuc sub iudice manere uidebatur. Verum enimue-
ro dum cogitarem acrius, ipsamq; imitationem ani-
mo uoluerem, in eam sum adductus sententiam, uti
non nihil quidem imitandum asseuerem: usquequaq;
uero non putem. Imitandum inquam bonos omnes,
non unum aliquem, nec omnibus etiā in rebus, quod
tute ipse arbutrabare. Qua quidem in re ut ita sen-
tiam multa me mouent: eoq; animus inclinatur, uti ad-

uer sus te standum facile existimem: id ipsum tibi declarare tentabo, conaborq; quibus potero rationibus, ut si non ego in te (quis enim in amicum, & talem qualis est Bemus, id faceret?) sententiam ferā, ipse tamen fortassis litem secundum te dandam mini me censeas. Ac primum omnium satis constat,

Plato,

imitatores à Platone uel inani, uel nullo uerius titulo notatos: ut qui proprio digni nomine non habeantur, nisi quod eis illa imitatio fecerit. Inhonesti uero

Horatius.

Flacci nomēclatura damnatos, & appellatos SERVVM PECVS. Hinc uideas omneis, quicunq; aliqua in re autores celeberrimi extiterunt, aliunde quam ex imitatione gloriam, que de rebus præclare gestis exurgit, eamq; comitatur, ut umbra corpus, sibiipsis quæsiuisse. Ac potius uel intenta contentione aduersatos prioribus, uel adnixos longo eos in teruallo præterire, non sequi. Qui enim assecla cupit semper esse, primum sibi nunquam uendicabit locum ad quem uidetur uel naturæ propensio, uel nescio qua certe ambitio totis uiribus anhelare. At

Homerus

Orpheum

imitatus.

imitatus dicitur Homerus Orpheum, adeò, ut carmen quod hic poemati de Cerere compositio præstituit, in iliade duobus tantum nominibus exceptis, oculatissimus cæcus ille transtulerit: nullus tamē inde honor est Homero partus: sed quoniam sonora magis grandioriq; tuba res Troianas cecinit, multa

illum &

illum & undequaq; est gloria consecuta. Obfuit Vergilius
magis quam profuit imitatio Vergilio: quonia præ Homeri
clarissimo uati, & quod ad iudicium poetici m per-
tinet, omnium omnino præstantissimo, nihil ferè ma-
gis uitio uerti solet, quam imitatio nimia ueterum Poë-
tarum, à quo tamen uitio longe illum abfuisse cen-
seo: neq; enim omnibus aliorum imitatus est partes:
suos ipse habet numeros, propria tenet lineamenta,
dispositionemq; in primis peculiarem, & maxime
propria (ut alia taceam, quæ non sunt ei commu-
nia cum cæteris) æmulator ueterum uerius, quam
imitator: & quanquam mutuo si non furto quedã
hincinde quasi signa ueterum atq; torcumata car-
psit ad ornanda suorum poematum ædificia, pro-
prijis tamen illa sunt ornamentis magis conspicua,
atq; omnino magis illustria. Cicero quoq; ne utiquã Cicero De
Demosthenem, quod multis creditur, enixius est imi- mosthenẽ.
tatus: plerisq; sanè in rebus æmulatus suum retinu-
it filium, & instituta dicendi. T. Liuius Sallustio cla- T. Liuius.
rissimo historiarum scriptori palmam uel æquam ha Sallustius.
buit, uel præripuit: diuersam tamen cucurrit uiam Corn. Ta-
ipsius consequendæ gratia. Debita quoq; laude nec citus.
Cornelius, nec Curtius caruere: & primis illis & Q. Curtius
alter alteri dissimiles. Quod si Græcam tractes hi- us.
storiam, quæ maior, quam inter Herodotum, & Athe Herodotus
niensem illum, cum ducem, tum scriptorem rerum à tus.

Tueydides se gestarum differentia styli? utriusq; tamen laudes
Aristoteles. amplissimæ. Ad philosophos si deueniamus Græcos:
Plato. Aristotelis eloquentia magnopere celebrata est cū
 Græcis, tum Latinis qui græce sciunt: Platonis uero
 nunquam satis laudata, cum tamen illius stylus
 huius sit graphio dissimillimus: nec etiam Atticæ si-
 milis musæ, quanquam celebratissimæ, & Platonis
 plane dissimili cum scribendi ordine, tum uerbis, qui
Xenophō. bus hic ipse Xenophon κοινός, Plato autē καλός
 (ut Græci dicunt autores) utebatur. Non defuit au-
 tem Aristoteli facultas imitandi eum, præsertim cuius
 auditorij limen uiginti annos frequentissime con-
 triuerat. Non defuit eruditio, non iudicium: maluit
 tamen suo in calle præcedere, quàm in lata aliorum
 uia uel secundus esse, uel tertius. Inter Latinos uero,
Cicero. Ciceronem & Varronem quænam quæso loquendi
Varro. differentia? neq; enim hunc ille, quanquam unde-
 cunq; doctissimum, aut stylo imitatus est, aut ordine
 rcrum scribendarum, & modo. Antiqui enim illi
 præclarissimi uiri nunquam aliquorum imitationi
 studebant, ita ut in eorum uerba, membra, circuitus
 iuraret, quasi semper infantes: quasi aliibus post-
 ponendi, quibus à parentibus extra nidum eductis,
 satis est si ter uel quater uolentes illos aspexerint.
 Carpebant ex unoquoq; quantum satis esse uideba-
 tur ad phrasim uel constituendam uel ornandam,
 quæ

DE IMITATIONE

quæ tamen essent uel proprie cognata naturæ, uel
 accommodata materia quæ tractaretur: sic & Celsus Cor. Celsi
 & Columella clari, nitidi, pressi & elegantes: in al sus.
 tero tamen egregia mundities, in altero flosculi for Columel-
 tasse crebriores: imitationē in illis nihilominus uel a.
 nullam, uel certe parua es deprehensurus: geniū
 propensionemq; naturæ eorum quisq; sequebatur.
 Et si enim homo oīm maxime uim obtinet imitandi,
 ut hinc & multa et uaria discere possit, quod scribit
 Arist. in Problematibus, eaq; de causa poëticam ho
 mini naturalem esse primo, quæ ea de facultate libro
 scripsit, est aperte testatus: propriū tamen & con
 genitum instinctū & propensionē animi nactus est
 ab ipso ortu, quam frangere et aliorum uertere est
 ipsam plane uiolare naturā. Itaq; cū nostro in ani
 mo idea quædā & tanq̄ radix insit aliqua, cuius ui
 ad quodpiā muneris obeundū animamur, & tanq̄
 ducimur manu: atq; ab alijs quibusdā abducimur, co
 lere illam potius, q̄ incidere, amplecti q̄ abalienare
 operæ pretiū est: nihil. n. nostræ consulens fœlicita
 ti, aut à uirtute alienū, aut noxium nobis impertijt
 ipsa natura: ideam igitur, ut aliarū uirtutū, ita & re
 Æte loquēdi subministrat, eiusq; pulchritudinis affin
 git aīo simulachrū: ad quod respiciētes, identidē &
 aliena iudicemus & nostra. Neq; n. eā quisquā ad
 huc p̄fecte attigit, ut hac in re illud etiā possit dicier,

NIHIL OMNI EX PARTE BEATVM.

Quandoquidem non uni tantū, sed omnibus & uni-
 uersis distribuit præclara sua munera, ut ex ipsa ua-
 rietate totius uniuersi pulchritudo cōstituatur. An
 putat frustra prudentem illum pictorem censuisse,
 omnia se uno in fœmineo corpore reperire non
 posse ad uenustatem, & incassum putas pruden-
 tissimum oratorem eius industriam secutum, longe
 etiam illum præterisse iudicio, qui ut imaginē illam
 pulcherrimi eloquentiæ corporis effingeret, omneis
 delegit viros: facundia præstantes, cum ille quinq; so-
 lum Crotoniatis selegisset uirgines pulchruuam
 celebratas: nec satis illis fidens, formam ipsam, seu
 speciem absolutam eloquentiæ, nulli prorsus addi-
 etam, sola imitatione dignum existimârit. Imitari
 itaq; eam debemus quam animo scilicet gerimus di-
 cendi perfectam facultatem, qua & aliorum & no-
 stra cum errata in obeundo loquendi munere, tum
 uirtutes etiam metiamur: siue ea ipsa penitus inna-
 ta sit idea, atq; ab ipsa origine perfecta, siue tempo-
 re procedente multorum autorum lectione consum-
 mata. Ea fiebat ut M. Ciceronis aures semper De-
 mosthenes non impleret. Ea ipsa patauinitatem in
 Liuiο causabatur Asinius. Ipsa eadem & Brutus e-
 lumbem Ciceronem, quanquam amicū præcipuū
 iudicabat, Alij Asianum, tumidum, redundantem,
 nimum

DE IMITATIONE.

nimum, uiro mollior em: qua etiam factum opinor, ut nec aliquem unum scrupulosius imitandum uel Celsus uel Fabius præceperunt: neq; etiam ipsi fuerant Ciceronem, quem maxime laudant, imitati. Quid enim causæ fuit, ut tot illos uarijs non solum in rebus sed una eademq; in facultate diuersos dicendi artifices posuerunt in medium? nisi ut uel ab hoc, uel ab illo quod placeret magis decerperemus, siue impulsu acti nature, siue iudicio. Nam qui non ita censent illud oro dissoluant, cur ij qui Ciceronē tam laudant quam qui maxime, illum ipsum tamen non sunt imitati stylo scilicet & figura dicendi? An id scilicet facile non potuerunt, Celsus, Cecilius, Plinius, Fabius alij Ciceronis seculo proximi? cum restarent adhuc tanquam reliquæ, & inuiolata illæ quidem, puri, Romaniq; sermonis, ipsamq; latinitatē suggerent cū lacte matricum? An ignorarunt imitandum esse, magno scilicet & excellenti ingenio uiri, qui & alijs de imitatione præcipiebāt? Dicendū potius uidetur eos noluisse: ne si uoluisse q. non potuerāt afferamus, uel tacito nos eorum opponamus gloriæ: qui q. illi non potuere uiri clarissimi, nos ipsi uel obtinuerimus, uel speremus. Dicturus est fortasse quispiam, eos qui magis nobis placent, esse magis imitandos: quod ego quidem non condemnārim: peccat præ alijs Plato, placeat Cicero, nō opiniōe solū, sed stylo Platonius

eos sequamur. Nam quanquã sua est cuiq; propria
 facies animi, sicut & corporis, ut duos omnino simi-
 les non facile sit inuenire, minor tamen in animo no-
 stro cū aliquibus præ alijs est dissimilitudo, atq; per
 hoc facilius erit nobis uti similes euadamus: memi-
 nerimus tamen nos simias non esse oportere, quæ de-
 teriora sibi deligunt ad imitandum. Sunt enim qui
 neuos, qui cicatrices, qui maciẽ, qui excremeta etiã
 effingere uelint, uel nulla, uel minima ratione habita
 & lacertorũ, & uiuidi roboris, & gratiæ: ab ijs nõ
 dissimiles, quibus magna est cura, ut rara quæpiã uo-
 cabula, quæ forte aut Ciceroni exciderũt multa scri-
 benti, aut uitio temporũ fuẽre in eius libros introdu-
 cta, adeo ut si ab inferis excitaretur, à se præptane-
 garet, gestientes surripiant: uel etiam quæ mancipis
 librarij integritatẽ lectionis, dũ passim corrũpunt,
 ædidẽre: ipsi obseruent magna cum diligentia.

Rhetori

cæ partes.

Inuentio.

Superfluum præterea uanumq; existimari debet,
 si ad omnem Rhetoricam portionem imitatio adhi-
 beatur. Inuentio enim tum laudatur magis, cum ge-
 nuina est magis & libera: explodiq; solet quæ re-
 pticia iudicatur, nedum accersita. Vnde nam quæso
 illud, furem non Poëtam fabulam dedisse? An etiam
 aliunde prodijt, ut illi omnes damnarentur, qui dum
 Musarum & Apollinis haberentur ludi, aliorũ imi-
 tatione sibi quæsiuissent unde probarẽt, & soli re-
 lata sit

DE IMITATIONE.

lata sit à criticis palma, qui ex sese, & ex propria
 penu eruditi prompserat obsonium animi: tametsi
 eo non ita conuiuiarum gustus oblectaretur. Dispo- **Dispositio**
 sitio uero sequitur inuentionem ita, ut hic qualis fue-
 rit, talem quo rite disponatur ordinem expetat, ne
 id quod effingis, quasi intellectu corpus orationis,
 aut uasta nimis, aut pusilla nimis, aut omnino præ-
 posteramembra deformed. Tua autē hic ut sit, ne-
 cessariū dubio procul omni futurū arbitramur, coq;
 maiori tibi fuerit adnitendū diligētia, à te ipso uideli-
 cet, non ab alijs petenda: quo maioribus ingenij uiri-
 bus in ea perficienda opus est, si Plinio maxime cre-
 diderimus affirmanti, & barbaros etiā inuenire ma-
 gnifice, & enūciare: recte uero disponere & figura-
 re nō nisi eruditis cōcessum esse. Elocutio uero num **Elocutio.**
 & ipsa sequitur inuentionē? quādo diuersam ad ma-
 teriam diuersa phrasis adhibenda est. Num & ipsa
 quoq; dispositionē comitatur: huic. n. alia, illi alia tri-
 buenda est: ita ut à te ipso oīs tandē pendeat oratio.
 Nam de memoria & pronūciatione tacendū puto, **Memoria.**
 quando earum neutra chartis mandetur: & alterā **Pronun-**
 nulla existimatione tibi compares: sed ex matris (ut **ciatio.**
 inquit Lucillius) bulga tecum feras: ut autē hic exer-
 citatione perfici solet, ita exempla maiorum alijs
 partibus, quæ referri literarum monumentis que-
 runt, opem ferre non mediocrem iure affirmauerim.

IO. FRAN. PICI MIRAND.

Poteris enim inuentionem quapiam de re ab alijs traditam uel emulari, uel superare: poteris dissonare melius, eloqui etiam ornatius. Neq; enim quasi uetula mulier suis est uiribus parens effœta natura, ut nostro, scilicet hoc seculo quasi nimio partu lassata defecerit. Nec Deus optimus maximus nostræ ætati non est largitus ingenia: utinã tam bene excolerentur, quàm bona sunt ædita: & non inanibus nugis ac fabulis, quasi glande & siliquis edendis dedita, sua alimonia fraudarentur. Ita enim macerata sunt nonnulla, & quasi tabe consumpta, alioqui suapte natura formosa, ut simulachri & euanidæ umbræ magis, quàm uiui animi effigiem præ se ferant. Crescunt (ut mea fert opinio) uerius, quàm decrescant ingenia. Multa enim quæ ad rerum spectant notitiam, & nostrum seculum, & huic proxima nouere, quæ docta illa ignorauit antiquitas. Lingua certe ueteribus illis cùm Græca tum Latina quasi natiua adsuit: quam ab eorũ libris petere nos oportet: quibus maior ea de re fit legitimæ laudis accessio. illi enim uel nolentes, & in Hellade græce, & in Italia latine loquebantur: nobis Italis qui latine loquamur nedum græce, id nostra est partum & elaboratum industria: inde fiet, æquum rerum æstimationem si sortiatur nostra ætas, posse eos, qui nunc mediocriter loquuntur præcipuis illis & antesignanis iure

DE IMITATIONE.

nis iure præferri, qui scilicet inter Gothos, Vandalos, Hunnosq; uersati priscam illam & tot sæculis abolitam dicendi rationem aut teneant, aut tenere contentur imitatione continua. Qua etiam in re mira subtilitas, & forte nimia. Nam nec cursu solum ueteribus similes, nec gressu, uel esse, uel uideri uolunt quidam: sed ita incedere, ut eorum in uestigijs ponant uestigia. At si ueterum maiora uestigia fuerint, ut etiam corpora, num in illis minor pes firmabitur, an labascet, si solum maxime subudum fuerit? si uero illa nostris minima extiterint, num excludentur curiosi pedes, & frustrabuntur uoto? æquum enim uestigium quod omni ex parte quadret quis inuenit? ni calceorum fortassis officina quæpiam è Romanis eruta ruinis formulas nobis quasdam subministrauerit. At quot ueterum pedes, tot calcei. Nec ambigas Bembe, etiã si antiqua sandalia in absconditis thesauris inueneris, & aptaueris tibi, te unquam propterea posse à crivicis impetrare, ut antiqua credantur: efficiet hoc inuidia: semper similitas erit in causa, quo ad illam ipsam dies longa præseripserit. Neq; enim alia habebuntur quàm noua, hoc est, nõ absoluta, nec omnibus perfecta numeris: quod quidem in signis euenire per sepe sumus contemplati: que & si quando præstantiora sunt quibusdam, que uetustis illis sæculis exculpta fuere, ni-

hilominus cum ut noua circumferuntur, imperfectioribus posthabentur: tantum uana illa mille annorum imago quasi pestis inuasit hominum iudicia. Nam si uetera creduntur esse, si etiam spectator est animi dubius, antiquaue sint, an minime, mira laus: nulla insurgit censura rigidior: ut si compertum fuerit recenter edita, prodaturque etiam nomen opificis: tum mille Aristarchi, tum et sibila quandoque erit audire: tum non tertius modo cadet de caelo Cato: sed et Timon, atque etiam Momus exurget ab inferis. Nouimus hominem scripsisse epistolas sub Ciceronis nomine, quae non laudi solum, uerum etiam admirationi maxime fuerint: eundemque ipsum epistolis Ciceronis suum adscripsisse nomen, demptis tantummodo ijs uocabulis, quae prodere fallaciam possent: es ne Bembe crediturus? quod illa ipse Ciceronis epistolae et rubras caeras, et uirgulas, et asteriscos, et obelos, et sexcentas censorias notas perpeti quiuerint nouae inscriptionis causa: quae tamen antea sub ueteri titulo fuerant nunquam satis laudate et celebratae. Incaustum igitur sategerat ille prioribus in epistolis, dum uerba rimabatur: dum caesa metiebatur, et membra: dum circuitus deligebat, dum numeros mandabat memoriae, dum obseruabat lineamenta, ut quae scribebat, Ciceronis esse uiderentur: poterat enim paruo impedio et labore id praestare

DE IMITATIONE.

stare titulus, & auferre. Sed illud quoq; ad nimiam
 auiditatem imitationis cōpescendam facere potest:
 quod mediocris etiam auctoris scribendi genus, nedū
 Cice. non imitabile uidetur omni ex parte: si que
 de complexu illarum muneris loquendi partium su-
 pra diximus, ad memoriam reuocentur: ubi enim in-
 uentio, quæ quasi materia orationis est, eadem non
 habetur: nec forma, nec quæ illam nexu inseparabi-
 li sequitur, dispositio eadem prorsus habebitur: si
 autem similis, quomodo: si dissimilis, nullo pacto cō-
 ueniet. Quotum autem quenquam reperias, etiam
 si accersas, Aesopi gracculum pennis ornatum alie-
 nis, qui quæ aliorum sunt propria, eadem prorsus
 & impudenter cogitet expromere, & impudenti-
 us disponat, & effutiat impudentissime? sed fac ea-
 dem esse omnia: mox dimoue lincamentum, uerte
 membrum, uaria numerum, tolle circuitum omnem
 orationis, integritatem sustulisti: adeò constat illa
 coagmenta nec eis omnibus quæ sibi propria pecu-
 liariaq; adsciscit, ut ex illis ipsis eisdem solis, non ali-
 enis, non mixtis, non permutatis, consletur atque
 dissultet. Huc accedit scripti genus uarium, quod
 uariam sibi quoque uendicat phrasin: Ciceronis e-
 nim orationes, libri de Oratore, ad Quintum fra-
 trem, de claris Oratoribus, & alij plerique ma-
 gno eloquentiæ inundantur flumine, si non potius

Oceano, sed ille ipse tam uastus fluuius uix irrigat Rhetoricos libros, & eos qui de uniuersitate, & de fato inscribuntur: idemq; ipse uix stillat in Topicis. Mutatur quoq; etate mutata; & ab eodem Cicero ne dicta est canescere oratio, quæ alia itidē est dum monet, alia dum respondet, diuersa quoq; dum deprecatur, dum interpretatur, dum inuehitur. Variæ item pro uarijs animi affectibus, & sepe corporis, nedum rebus, quæ ipso sunt explicanda sermone. Hunc igitur unum dices imitandum, quem natura produxerit, ut in eo suas uires omnis experiretur eloquentia: eò que fieri ut miscere, cum ipse sit etiã uariius, ipsum Ciceronis filum queas: & quaque de re, quæ tibi dicenda tractandaque fuerit, possis ipsius more, & (ut sic dixerim) Ciceroniane loqui. At forte ueritas esset inconnexo, ni duo illud aperte distraherent. Primum quod propterea quispiam non esset Cicero similis. Huius enim uerba etiam si loca mutent, erunt tamen uerba Ciceronis, non autem Ciceronis ea constructio, quam ipse non struxerit. Sed tanquã ex lapidibus illius alius murũ confecerit: cui si quippiam alienæ calcis & intriti miscetur: ne uero miscetur fieri nequaquã poterit, sed et si lapidem lapidi iunxerit hærentius, aut minus nimio uic plus in dolio mersauerit, nequaquam tullianus paties uic futurus est. Alterum est quod tacito uideris existimare

DE I M I T A T I O N E .

existimare, ut cæteri autores legitimi non sint natura partus, sed tanquam abortiu: ac, ut cum eis præclare agatur, ueluti octimestres infantes habendi. Si ita reris, si ita censes, dabitur prouocatio ad eloquentiæ magistros, antiquos illos quidem, & probatissimos: ipsum etiam appellabo Ciceronem: proposuerunt enim non unum quempiam, sed multos imitandos: nec id satis, ad ipsam ideam filum esse dirigendum præceperunt. Num igitur mihi quæso licebit, num & expediet uim Demosthenis, quanquam eam expressisse Cicero dicitur, in ipso potius Demost. ubi inesse illam non ambigitur, & demirari & imitari. Sic & copiã Platonis, & iucunditatẽ Isocratis à fonte puro, non à decurrentibus riuus, ubi ipsa miscetur eloquentiæ lymphæ, combibere. Adde quod alio hic, alio ille charactere delectabitur, & alia afficitur figura dicendi: ut nec frustra, nec incõsulto uarios eiusdẽ rei dicendæ modos, quæ chriæ dici solent, ueteres illi, qui eloquentiæ tradidere præcepta, excogitauerint. Nec nequicquam habuerunt diuersa genera dicendi probari diuersitate uidelicet iudiciorũ à diuersa humani temperamenti proprietate manantium: hinc amplum & angustum dicendi genus: hinc exile & tenue: hinc ex utroque permixtum: in quibus qui excelluerint, diuersi diuersam quoq; sibi gloriam parauerunt. Hinc & siccum & nudum,

hinc succulentum & uario eruditionis colore uesti-
tum: & hæc omnia introducta sunt duce natura.
Erit enim ille suoapte ingenio Laconicæ breuitatis
amator, alius Asiaticæ fertilitatis auidus, hic Atti-
cæ illius & aureæ mediocritatis æstuebit desiderio:
Rhodio ille tēperamento delectabitur: tot sunt ua-
rie animi uoluptates, ut etiã de numeris terminandæ
clausulæ, & pedibus, multa sit inter antiquos atq;
inter Arist. et Ciceronē orta dissensio. Induebāt ani-
mū illi uarijs habitibus, ceu ipsis quoq; uestimentis
induimus corpora. Atq; ut in his non secus in illis ua-
ria materies, uariæ figuræ, uarij; colores & pla-
cebant olim, & nunc etiam placent: sunt enim no-
stratēpestate plurimi, qui panno uestiantur liben-
ter, qui sit contextus ex lato illo Ciceronis stamine,
& presso Plinij subtegmine. Admittunt etiam tra-
mam Celsi, & Columellæ: alij, quia frigus fortasse
metunt, conantur ut euolant scrinia Carmentæ,
unde peplum surripiant aptandum sibi: Nec eo con-
tenti, uetustos illos & Cariosos Romanorum augu-
rum & Martiorum fratrum cophinos adeunt. At-
q; cum rescuerint Catonem & Ennium ditasse pa-
triam, in eorum etiam supellectilem prædabundi
& populabundi penitus irruant: nec desunt, qui
asinum cum existiment bellum animal, & aurcum,
de illius

DE I M I T A T I O N E.

de illius pilis sibi lacernam conficiant. Qui uero ab alienati sensus hæc signa ducerent, artis medicæ regulis freti, audiant Hippocratem, etati, tempori, consuetudini quidpiam dandum esse præcipientem. Sed ut in summa dicam: ut uarij sunt autores, & in suo quique genere probati, uaria quoque humani animi propensio: atq; adeo diuersæ in eadem etiam facultate id.e species ué dicendi, lata, pressa, mediocris, austera, dulcis: diuersaq; quasi fila diuersæ texendæ apta orationi: quibus de rebus apud probatos autores cum alios, tum maxime Dionysium suum & Hermogenem præcepta dantur, ad unam hæc omnia, quam in mente gerimus, ideam referenda sunt: & habenda est in consilio ratio, mixtioq; paranda talis, ut una ex omnibus, quæ nulla sit illarum, sed perfectissima tamen illa quidem, quoad fieri possit, & consletur & coalescat oratio: tantum abest, ut quispiam unus usquequaq; sit imitandus: quasi ille Deo præstaret Opt. Max. qui nobis usquequaq; imitandus nõ proponitur: neq; enim potentia eius possumus, nec sapientiã aut debemus aut possumus omnino imitari: sed quã ille uoluit ex sole illo intellectu nostris mentibus illucescere, eã ipsam excolere operepretiũ est ad ipsi dei manifestandam gloria, ad accendendũ nostris in pectoribus amorẽ

diuine bonitatis: que quidem nobis, quoad uires no-
 stræ queunt efficere, proponitur imitanda amore
 intentissimo, & officijs, qui de illo prodeunt: quibus
 & boni ipsi efficiuntur, et umbratilis huius uite per-
 actio cursu omnino scelices. Hæc habui ad præsens
 Bembe de Imitatione que dicerem, sex (ni coniectu-
 ra fallor) aut septem horarum spatium, eoq; interr-
 pto, ac sine liberis, stylo & memoria usi, quicquid
 sese obtulit arripuimus, atq; cõpegimus. Scis enim
 me more tabellarij, mutatis etiam ad celeritatem in-
 mentis, hucusq; cucurrisse: sed neq; inficias iuero,
 me deprecari culpã, si qua occurrerint errata. Qua-
 re si hiulca magis & diuulsa, quàm sonora & pres-
 sa compositio: si fracta & stridula, quàm æquabi-
 lis aut numerosa uidebitur, ueniam præstes oro: si-
 cut & poëticæ uenæ in ædendis inter expellendam
 Venerem atq; Cupidinem carminibus arescenti nu-
 per ut arbitror præstitisti. Qui enim fieri potest,
 ut præter hæc etiam ab æquo non absoluar iudice,
 qui inter Theologos atque Philosophos nostrates
 istos recentiores, mente quidem plusquam subtiles,
 sed rubiginosa & plusquam barbara lingua diu-
 tissime uersatus, ad mansuetiora studia, ad rhetori-
 ca delinimenta, numerosq; poëticos interdum quo-
 dam quasi postliminio reuer. or. Quibus in nume-
 ris & exculta illa phrasi à priscis illis ducta tem-
 poribus,

DE IMITATIONE

poribus. si nostro hoc seculo inter eos qui nunc ui-
uunt, & nobis noti sunt, ipse tibi palmam non
uendicasti (quod ego nequaquam ob-
stinate negaucrim) propior
tamen, aut es, aut iam
breui es futurus

primo,

quam tertio.

Vale. Romæ tertio-
decimo Calendas Octobris. Anno,
M. D. XII.

*

P E T R V S

BEMBVVS IOANNI FRAN-
CISCO PICO,
S. P. D.

Recte atq; amanter factum abs te est, quod eius sermonis tuas partes, quæ una de imitandæ ratione nuper habueramus, etiam tuis ad me perhumaniter scriptis literis perferri uoluisti. Quanquam enim propter eximiam tuam in omni genere doctrinarum præstantiam, & meum summum erga te amorem singula tua dicta inherescere penitus in sensibus consueuerint, atq; memoria mea: tamen ea ipsa prodita literis, & stabilius atq; diutius permanent, & facilius repetuntur. Tum accidere etiam illud solet, ut ea quæ chartis mandantur, pleniora uberioraq; sint, quàm quæ homines inter se colloquuntur. Addit enim semper aliquid stylus & scribenti mora, crescitq; cogitatione ipsa oratio. Itaq; sermo ille tuus, qui me mirifice delectabat, cum te loquentem audiebam, idem perlectus in tuis literis, mihi sanè multò iocundissimus fuit. Quibus omnino literis, quoniam me amatissime prouocas, respondebo, non tam quidem aduersandi

DE IMITATIONE.

uerfandi tibi studio, quàm tuendi mei: neq; tam reafellendæ tuæ ſententiæ cauſſa, quàm ne, quæ merationes impulerūt, ut eos laudarem, qui quidem, quẽ ſcirent in eo ſcribendi genere: in quo ſibi laborandum eſſe duxiſſent, excellere ac præſtare cæteris, illum ſibi unum ad imitandum proponerent, eas tu rationes cognoſceres, quas tibi coram explicandi mihi ſanè otium non fuit. Sed antequam illò ueniam, peto abſ te, quoniam initio literarum tuarum ita ſcribis, uideri tibi imitandos eſſe omnes bonos: cur in reliquis earum ipſarum literarum partibus eos, qui aliquando imitati ſunt, uniuerſos uituperes, laudes nullum? Hoc ſi te propterea dices facere, quia malos quidem habeas, quos reprehendas: bonos, quos ornes, non habeas: primum id quidem ueriſimile non eſt, imitandi artem eſſe aliquam, quæ laudabilis ſit, ea uerò arte qui ſit recte uſus, neminem unum inueniri: præſertim in tanta imitatorũ frequentia, quantum neceſſe eſt & eſſe nũc, & fuiſſe antea omni tempore, & deinceps ſemper futuram. Imitandi enim uim atq; ſenſum, ac emulatione quadam mixtam cupiditatem natura omnibus hominibus tribuit: quæ ſedari & comprimi ratione quidem poteſt, euelli proſus extirpariq; non poteſt. Deinde ſi tibi concedatur imitatum fuiſſe recte neminem, uideo enim tibi etiam Maronem ipſum bonum imitatorcm non

PETRI BEMBI EPIST.

uideri: cur eam probas artem, in qua tamen si innu-
 merabilia se clarissima ingenia exercuerint, laudem
 tandem boni artificis, atq; nomen, tuo iudicio, nullū
 est eorum consequutū? ac planè cur non potius ad
 eorum te sententiam concidisti, qui affirmauerunt
 imitari non oportere, damnaueruntq; quicūq; id fa-
 cerent, & quoquo modo? Aequius enim fuerat, uel
 in illos te non inuehi, quorum artem antea proba-
 uisses, uel eam artem non probare, cuius amātis &
 studiosos homines tantopere fueras, tamq; multis
 uerbis improbaturus. Nam id quidem, quæ tua est
 in scribendo uis ac eloquentia, facillime assu-
 uis illos acriter ac uehementer insectere. Quam tu
 sententiam si esses sequutus, & tibi campum liberi-
 orum disputandi patefecisses, & mihi laborem re-
 spondendi tuis literis nō attulisses. Reiecissem enim
 te ad Pauli Corinthij epistolam, bellam illam quidem,
 & cum argutulam, tum etiam trauem: qua is Poli-
 tiani uicini sui, docti me hercule ac ingeniosi homi-
 nis, sed, ut mihi quidem uidetur, non multum pruden-
 tis, leuitatem fregit: qui Ciceronianam illam scriben-
 di rationem atq; formam, à qua longiuscule abiit,
 sese assequi nullo modo posse cū uideret, ad eos dam-
 nandos, qui sibi illum exprimendum sumpsisent,
 quōq; omnino stylum imitatione aliqua colerent, se
 cōuertit. Itaq; Paulus doctus sanè ac prudenter illius
 dissimula

DE I M I T A T I O N E .

disimulationem reiiciens, tibi etiam satisfacere potuisset, si cum illo sensisses. Nunc autem, cum affirmes imitandum quidem esse, uerum non unum aliquem, sed omnes bonos: hoc quemadmodum accipias, non intelligo. Nam si omnes ij, qui aliquo uno in genere boni scribendi magistri sunt habiti, pares inter se styli nobilitate scriptorumq; elegancia extitissent, concedi tibi fortasse poterat id, quod dicis: non uni eorum operam à nobis esse dandam, sed planè omnibus. Nunc uero, cum uniuscuiusque ratio uel ingenij uel artificij uniuscuiusq; cum ingenio tum artificio dispar esse dissimulataq; reperiatur, sitq; alius alio præstantior, quid esse causæ potest, quin, si melioribus operam dederimus, eosq; qui minus boni sunt, negligamus? An si inter illos, quicumq; boni dicuntur esse, unus est omnium longe optimus, longeq; præstantissimus, ut quæ singula insunt in cæteris, ea uniuersa in uno illo splendidiora etiam ornatioraq; conspiciantur, cum unum multo omnium maximum atq; summum recte imitati cum fuerimus nisi illos etiam, qui boni mediocriter habentur, imitabimur, nihil proficiemus? quasi necesse sit, qui Apellis more pingere didicerit, cuius artem reliqui pictores admirati, primas et partes sine controuersia tribuerunt, illum etiam Polygnoti & Thymantis tabulas, à quibus docerentur, adhibuisse: aut eum, qui

PETRI BEMBI EPIST.

Lysippi excellens ac præclarū fingendis imaginibus
 artificium expreſerit, Calamidis ſigna rigida, uel
 etiam magis rigida Canachi fuiſſe centemplatum.
 Atq; illi artifices cum Alexandri uultū imitari ſuis
 artibus cuperent, neminem alium intuebantur, men=
 tem in eum unū ſuam atq; oculos intendebant. Nos,
 qui cius ſcripti ſimulachrū, quod ſit pulcherrimum
 & perfectiſſimū, nobis proponere debemus, in quo
 effingendo ſtudium & diligentia adhibeamus, cum
 illud ante oculos habeamus, ad eorum etiā, quæ non
 ita pulchra ſunt, exprimendas imagines curam at=
 que animum traducemus? Mihi quidem falli Pice ui=
 detur, qui ſic exiſtimat. Neq; enim ita formati à Diis
 immortalibus ſumus, ut cum ſuppeditare nobis ea,
 quæ prima ſunt ualeamus, ſectemur, quæ ſecunda
 ſunt, multo minus, quæ ſunt infra ſecūda: animus enī
 noſter ſummū quiddam ſemper atq; altiſſimum ſuſpi=
 cit. Itaq; ut dixi, ualde miror, te non ita potius ſenſiſ=
 ſe, ut alterum eorum ſtatueres, uel omnino imitari
 non oportere, uel ſi imitandum quidem eſſe duceres
 non ad ea quæcunq; bona eſſent, ſed ad illa tantum=
 modo, quæ optima, quæque perfectiſſima haberen=
 rur, imitationis eſſe noſtræ omnes neruos intenden=
 dos. Nam de ideis quod ſcribis, difficile quidē eſt tibi
 homini doctiſſimo, & in omniū philoſophorū diſci=
 plinis & ſcholis multa cū laude atq; gloria diu uer=
 ſato

DEIMITATIONE.

fato? aliquid affirmanti non credere. Sed quam tu esse in animo tuo insitam atq; à natura traditam scribendi ideam atq; formam sentias, de eo ipse uideris. De meo quidē animo tantum tibi affirmare possum, nullā me in eo styli formā, nullū dictandi simulachrū antea inspexisse, quā mihi ipse mente & cogitatione legendis ueterū libris, multorum annorū spatio multis laboribus, ac longo usu exercitationeq; cōfecerim: ad quod nunc, cum aliquid scribendū est, me cōuerto, uideoq; quasi oculis, sic cogitatione, quæ cōficiendo scripto opus sunt, unde sumam. Ante autem quā in ijs, quas dico, cogitationibus magnopere esse uersatus, inspiciebam quidem in animum meum nihil sanè minus, querebamq;, tanquam à speculo, effigiem aliquam, à qua mihi sumerē, conficeremq; quod uolebam. Sed nulla merat in eo effigies, nihil se mihi offererat, nihil conspiciebam. Itaque siquid calamo uterer, siquid molirer, non lege, non iudicio quo uolebam, sed temere inconstanter que ferebar nulla me carum, quas commemoras, idea speciesq; moderabatur. Neq; uero sum nescius, te id cum diceres, de Platoniorum sententia dicere: qui, quæ prima quæq; præstantia in natura rerū sunt, uel esse aliquo modo possunt, ad diuinas illas imagines speciesq; referrebāt. Ac ego quidē sic existimo, in ipso mundi ac rerū omnium autore & effectore Deo ut iustitie

PETRI BEMBI EPIST:

ut temperantia, ut aliorum uirtutum, sic etiam re-
 cte scribendi speciem quandam illam quidem, & cui
 nihil desit, atq; omnino absolutissimam existere: ad
 quam & Xenophon & Demosthenes, & ipse im-
 prumis Plato, tum & Crassus, & Antonius, & Iuli-
 us, & maxime omnium Cicero, cum dictarent ali-
 liquid & scriberent, quantum consequi cogitatione
 poterant, respiciebant: atq; ad illius quam animo
 conceperant, imaginem, stylum, mentemq; dirige-
 bant. Idemq; nobis faciendum arbitror, conandumq;
 modis omnibus, ut ad eius formæ simulachrum scrip-
 tis nostris, quoad fieri potest, quam rectissima, quan-
 que proximè accedamus. Quòd si in animis etiam
 nostris idæ illæ insident, quas dicis, singulæ in sin-
 gulis, tum diuersæ inter se atq; uariæ, quemadmo-
 dum illas à natura ipsa ego pro mea, tu pro tua, pro
 sua quisq; animi corporisq; temperatione initio
 nascendi est sortitus, ab ijs si cura diligentiaq; nostra
 stylum flectere in quancumq; uolumus partem nobis
 licet, cur non tu eū unū, qui sit omnium maximus atq;
 sumus, imitari nos tantummodo status oportere? Si
 non licet, cur omnes bonos? Nam & inuidiosum
 quidem est, quod homines possunt assequi aliquo in
 genere optimum, id omnibus non proponere: & su-
 peruacuum, omnes illis bonos imitandos esse dicere
 quibus animum à sua scribendi specie atq; forma,
 quam

DE IMITATIONE.

quam à natura traditam possident, facultas reuocãdi non est data. Sin uero, quod est tertium atq; ultimũ, in quorundam animis idea ille atq; species eiusmodi insunt, ut, si quis studium adhibeat, uerti atq; inflecti facile possint, in quorundam autem eiusmodi, ut nullo modo possint: eodem tamen decidas, eodem labore necesse est. Nam neq; ij, quibus negatum est aliquò progredi, ad ullum imitationis genus inuitandi sunt: neq; non ad optimum, qui quò libuerit, si uolent, progredientur, sunt incitandi. In alteris de facultate ne quid detrahatur, adhibenda cura est: ab alteris, ut inepti esse desinant, non est requirendum. Ac ego illis nec imitandum esse quenquam statuo, nec uero ullo in genere quicquam conandum, qui prauo, qui tenui, qui inertì ingenio sunt, qui duram atq; implacabilem naturæ suæ quasi faciem præse ferunt: scribant ij mihi libros, nec ne, uigilent dormiant, nihil moror. Eos uolo, eos alloquor, qui si dederint, si animo non frangentur, nihil non assequi poterunt, & quorum ingenia si excolantur, fructus uberes atq; magnos ferent. Neq; illud me mouet, quod existimem, qui ita formati sunt, ut quibus artibus animũ intenderint, quo in genere scribendi elaborauerint, sua illos spes non sit frustratura, esse nõ multissimos. Neq; enim aut Ciceronem à scribendo deterruit pulcherrimos illos de Oratore libros, quod

PETRI BEMBI EPIST.

qualem in eis statuerit oratorē esse oportere, talem
 fortasse neq; legerit ipse unquam fuisse, neq; audiue-
 rit: aut Plato reipub. suæ leges propterea non per-
 scripsit, quod eas ab usu atq; consuetudine gentium
 longius abesse arbitraretur, quàm quibus ullos po-
 pulos, ullam ciuitatem esse usuram consideret. Qui
 enim artem aliquam recte præcipiunt, non id cogi-
 tant, ut omnes asequi eam possint: sed id potius, ut
 qui potest, ita asequatur, ut nihil possit esse eo in ge-
 nere præstantius. Quicquid autem est eiusmodi, qui
 præstanti ingenio non sit, aggredi fortasse potest:
 asequi atq; perficere nequaquam potest. Itaq; me-
 diocritatem ingeniorum reijciunt: nihil enim medio-
 cre idem atq; præstans est: quod cum sit, pusillum ad
 numerum res redigatur, necesse est: præstantia enim
 quæ sunt, eadem per rara esse consueuerunt, vario-
 raq; quo præstantiora. Præstantium autem rerum
 paucitas mediocriū multitudini non modo non post-
 habenda, sed longe etiam anteponenda est: placetq;
 Nautes ille mihi Vergilianus, qui Aeneam admonet
 quo in Italiam transmittere facilius possit, quicquid
 inualidum ac metuens periculi est, esse reijciendum:
 quod cum esset factum, Poëta statim intulit, Exigui
 numero, sed bello uiuida uirtus: ex quo apparet,
 poëtarum sapientissimum non uirtutem modo in il-
 lis, quos commemorat requisuisse, sed etiam uiui-
 dam

dam, hoc est præstantem. Quanquã quidem non ego ulla simulachra, quæ nusquã sint, quæq; uix animo præcipi possint, quemadmodum illi duo, quos dico fecerunt, nostris hominibus ad imitandum propono, cum eum unum, qui sit omnium optimus atque præstantissimus, illis propono: quod si facerem, nunquam me tamen illorũ defenderem exemplis. Potest enim quilibet cum oratorie ac rerum publicarum ratione atq; modo constituendarum, tum aliarum planè rerum artes & disciplinas ita tradere ut ad excellentiorem statum atq; formam uelit eorum cupidos progredi, quàm cuius simulachra oculis cernantur, manibusq; contineantur. Imitatio autem, quia in exẽplo tota uersantur, ab exemplo petenda est: id si desit, iam imitatio esse ulla qui potest? Nihil est enim aliud totum hoc, quo de agimus, imitari, nisi alieni styli similitudinem transferre in tua scripta, & eadem quasi temperatione scribendi uti, qua is est usus, quem tibi ad imitandum proposuisti. Sed redeo ad illud, quod ais, imitandos esse omneis bonos queroq; item abs te, uelis ne nos ita bonos omneis imitari, ut eorum cuiuslibet uniuersam scribendi rationem exprimamus: an satis habeas, qua quisq; in rationis sue parte maxime bonus est habitus, eam nos tantummodo ab uno quoq; mutuari: atque ita multis ex rationũ partibus, quibus ratioibus sunt

Imitari qd

PETRI BEMBI EPIST.

alij permulti usi, unam conficere rationem integram, qua utamur? Vtro modo accipi dogma istud tuum malis, uide. Sed priore uelle te non est existimandū, Quid enim esse potest absurdius quàm quas multi species scribendi, atq; formas diuersas illas quidem inter se, multumq; sepe differētes, sunt assequuti, suis eas mēbris omnibus suis partibus præditas una in scribendi forma ac specie uelle uniuersas exprimi atq; conineri? quasi existimes ex ædificandis unis ædibus multa ædium exempla uariarū imaginum atq; operum omni ex parte posse representari. Altero modo si te dices uelle, primum iam id quidem imitari non est, plurimis ex partibus, quæ stylum singulorum conficiunt, aliquam unam tibi sumere, ut cum id sæpius feceris, sumere autem ex multis potes, stylum inde conficiat tuum. Excerpte id quidem potius dicendum est, aut si libet, etiam mendicare; ita enim degere homines in uictus mendicitate consueuerunt, ut quæ sibi opus ad uitam sunt, non ab uno, sed à multis petant. Imitatio autem totam complectitur scriptiōnis alicuius formam: singulas eius partes assequi postulat: in uniuersa styli structura atq; corpore uersatur. Neq; enim qui Sallustianam breuitatem assequutus sit, uerbis autem illam aut obsoletis, aut popularibus, structura etiam inconcinna conglutinauerit, Sallustium imitari est dicendus;

DE IMITATIONE.

cendus: neq; qui Iulij Cæsaris in enarrandis rebus
 temperantiam expresserit, sermone uero planè ru-
 di in illa exprimenda sit usus, is erit propterea di-
 gnus existimandus, quem Cæsaris imitatore[m] uo-
 cemus. Totum mihi oportet eius styli faciem expri-
 mat, cuius se imitatore[m] dici uult, quem eo nomine
 dignum putem. Itaq; Cicero cum eius uerbi defini-
 tionem traderet, imitationē esse dixit illam, qua im-
 pellimur cum diligenti ratione, ut aliquorum simi-
 les in dicendo esse ualeamus. Sunt 'nc hæc Pice Tulli-
 ana uerba singula, quæ commemoro? Quī autem
 fieri potest, ut aliquorum similes esse ualeant ij, qui
 de singulis sumunt, quod exprimant, de omnibus, ut
 nihil assequantur? Deinde si tibi etiam de uerbo cō-
 cessero, ambitiose enim tecum agere nihil uolo, ne
 tua ista imitandi multos ratio optari potius, quàm
 sperari, fingi, quàm teneri, ore dici, quàm re perfici,
 facilius potest. Nam neq; qui eodem tempore imi-
 tari plures uult, quicquā ab ullo perficiet: distrahit
 enim mentem atq; sensum copia, neq; hæere animū
 sinit: cuius autem in nullo hæret animus, is omnino
 recte conficere nihil potest: neq; qui alium post ali-
 um aggreditur, ei, quam in uno curam intenderit,
 nō in alio sepe remittere necesse est. Capimur enim
 p'eri q; omnes nouitate: à qua ita oblectantur qui-
 dam, ut etiam illa damnent, à quibus recesserunt.

PETRI BEMBI EPIST.

Accedit eodem scriptorum diuersitas & dissimilitudo. Itaq; dediscendæ plerunq; sunt ueteres perceptiones, ut nouis perceptionibus curam atq; animû adhibeamus. Placet enim in illo cum dignitate quædam quasi seueritas orationis: hilaritas in alio, comitas, lusus ipsi multum probantur. Horum cum imitari alterum didicerimus, alterum doceri aggrediamur, reijcere multa cogimur eorum, quæ paulò ante summa industria, summo nostro labore sumus consequuti. Quamobrem frangitur studium, debilitatur diligentia, contentio illa nostra, ardorq; omnis animorum elanguescit atq; restinguitur, dum huc illuc, tanquam à fluctibus, sic in exemplorum uarietate iactamur. Postremo quod tu singulas uniuscuiusq; bonas partis imitandas esse tantummodo existimas, id, si recte considerabis, quo modo assequi possis, nõ inuenies. Omnibus enim ex partibus uniuscuiusq; scriptoris conflatur coalescitq; id, quod in quoq; bonum atq; præstans est: omnes eius uirtutes, & uero etiam uitia, si qua insunt in illo uitia, eã conficiunt. Nam ut hominum uultus alius morum benignitatem, alius alacritatem naturæ, animi alius fortitudinem, alius ingenij fertilitatem, alius maiestatem, alius uenustatem præ se ferunt: eæ autem singule indoles non ex oculorum, aut ex superciliorum solummodo forma, aut oris, aut genarum, aut cæterarû

DE IMITATIONE.

ceterarum ex aliqua partium qualitate, uerum ex omnibus sui quæque uultus partibus atq; membris sunt constitutæ: ut si quis aliquam pictor imitari coloribus uelit, is singulas eius faciei partes, cuius est ipsa indoles, ante exprimere cogatur: ita me hercule in scribendi rationibus insunt eæ, quas laudamus, siue uirtutes, siue lumina scriptorum singulorum: quas profecto uirtutes præstare nostris in scriptis minime possumus, nisi etiam uniuersas illas, quarum sunt ipsa lumina, scribendi rationes præstemus. An tu candorem illum, puritatemq; sermonis, quam in Iulio esse maximam atq; mirificam uidemus, imitari te posse existimabis: nisi & temperamento fueris usus tanto, quanto ille maiore usus est, quàm unquam alius propterea, quia ipse de se scripsit, ne aut odio in scribendo uideretur, aut cupiditate ulla duci? & neglectum eundem eloquutionis expresseris, qui est ab illo uel necessitate institutus, quoniam plurimis agendis maximis difficilimisq; rebus occupatus diligentiam in scribendo maiorem adhibere non potuit, uel accersitus industria, ne plane crederetur potuisse, ut existimarent homines multo plus illum gratiæ scriptis fuisse acquisiturum suis, si plus ei temporis ad scribendum bellicarum rerum occupatio suppeditauiſet? Atque ipse quidem candor non ex sese, sed cum ex alijs

PETRI BEMBI EPIST.

tum ex his duabus præcipue partibus constare mihi
 uidetur, quas dico. Has si tu duas partes non præsta-
 bis, candor iam ille tãtopere laudatus nunquam me-
 dius fidius exprimetur: sin præstabis, uoles autem eti-
 am Ciceronianam illam maiestatem scribendi assequi,
 quam omnes laudibus usque ad cœlum ferunt: neq;
 hoc, quemadmodum optabis, efficies: & illud, quod
 effectum iam erit, perturbabis. Quantum enim ad-
 des ad alterum, tantundem ex altero adimas necesse
 est ita quæ per se atq; seiuncta eximia utraq; præ-
 claraq; habentur, eorum neutrum, si permisces, suã
 pristinam faciem dignitatemq; retinebit. Quod si et
 candorem Cæsaris, & maiestatem Ciceronis, item
 & Sallustij breuitatem, & ubertatem Liuij, & can-
 dorem Celsi, & diligentiam Columellæ, si denique
 quod in unoquoq; scriptorum egregiorum propriũ
 esse lumen, tanquam in uultu indoles, conspicitur, ea
 omnia præstanda esse statues scriptis tuis, uereor,
 ne non tam quidem imitari illos uoluisse, quàm illude-
 re, neq; tam assequi, quàm peruertere uideare. Quã
 tamen si effugies calumniã uoluntatis tuæ, illud cer-
 te non cuitabis, quin appareat, neminem te illorum
 non dicam recte assequi, sed etiam effingere medio-
 criter potuisse. Deniq; si quis Deus id, quod sponte
 nostra facere nullo modo possumus, te doceret, artẽ
 uidelicet quandam nouam ac planè diuinam, qua imi-

DE I M I T A T I O N E

tari multos calleres, quemadmodum præcipis: tamẽ
 esset uerendum, num illa sanè arte tibi esse utendum
 statueres. Qui enim fieri potest, ut qui multos asse=
 qui una scribendi ratione uult, eius oratio non dissi=
 milis, non impar, non sibi diuersa inconstansq; sit:
 non inconcinna, non parum coherens, dum huius le=
 nitatem, illius uero ardorem, alterius ornatum, alte=
 rius negligentiam, quæ quidem interdum, ut in mu=
 liere non fucata facies, sic in scribente gratior est:
 sexcenta præterea alia uaria multumq; differentia
 scribendi genera qualitatesq; complecti uis? Ac mi=
 hi quidem uetustissimi Poëtæ finxisse Protea uiden=
 tur, cum illum modo aquam fieri, modo ignem, mo=
 do belluam dicrent, nunquam tamẽ eodem aspectu
 plus unam formam præ se tulisse: non solum quia id
 posse fieri non existimabant: sed etiam propterea,
 quod, quo modo diuersæ facie res inter seq; uariæ
 apte conuincerentur, non uidebant. Sed iam de tuis
 literis hæc tenus: uel potius de ea tuarum literarum
 parte, ad quam quidem respondere me operæ pre=
 tium duxi. Nam ad omnes, neq; multum necesse fuit,
 & hæc ipsa satis multa esse possunt, præsertim tibi,
 qui non modo ea, quæ scripta sunt, qualia sunt, re=
 cte perspicies: sed illa etiam, quæ scribi in hanc sen=
 tentiã possunt, ex ijs, quæ leges, per te ipse facile con=
 siderabis. Venio igitur ad illam partem sermonis

PETRI BEMBI EPIST.

nostri, in qua ea mea sententia fuit, ut dicerem, eos mihi uehementer probari, qui prosa oratione scripturi, Ciceronem sibi unum ad imitandum proponerent: heroicis carminibus, Vergilium. In qua omnino sententiam non sanè, ut primum eiusmodi res tractare animo cœpimus, statim adducti sumus: sed post multas cogitationes, ac per quosdam quasi gradus ad eam accessimus: ut non temere illa inuenta finem progrediendi fecisse, atq; in ea quieuisse uideamur. Nam initio quidem illud mihi saepe ueniebat in mentem, ut in Philosophiæ opinionibus atq; sententijs, sic in scriptorum generibus & stylo nullis nos legibus subijci, nemini addici atq; astringi oportere: sed quod in quoq; probaretur, id sequi: quæ profecto sententia tuæ fuisse sententiæ similis atq; cognata uidetur. De qua quidem me tentantē conantemq; eo in genere toto multa ille tandem rationes depulerunt, quas superius, te ut etiam de tua deducere, si possent, collegi. Itaq; ea sententia deiectus ad illud me contuli, ut ducerem æquius esse, & profecto conducibilius, nouam intactamq; ab alijs rationem, ac planè suam quenq; conficere scribendi: idq; putarè omnes homines, nisi inuidi atq; maleuoli essent, laudaturos. Quod cum placuisset, uellem autem, quantum in eo possem, experiri: omnis nostra cogitatio, diligentia, studium, omnis deniq; noster labor irritus atq;

DE IMITATIONE.

*tus atq; nullus fuit. Nihil enim inueniebam, quod nō
 uel ab aliquo ueterum scriptorum stylo haustum ui
 deri facile posset: uel omnino, si id effugeram, ta
 men cum ad illorum scripta conferebatur, mihi nō
 summo opere displiceret: quippe, quod uenustatem
 sermonis, proprietatem, maiestatem eorum secu
 lorum non redolebat: nullum antiquitatis uestigi
 um, nullam notam referebat. Ad hanc frustratio
 nem laboris nostri illa cogitatio accessit, quod anim
 aduertebam eos, qui se neminem imitari profiteban
 tur, partim scribendo parum admodum profecisse,
 partim etiam suis cum libris atque scriptis plane
 inuisos & despectos iacere. Quamobrem etiam
 sententia damnata, aliam inire rationem statui
 mus: quæ quidem eiusmodi fuit. Volo autem sin
 gulos tibi animi mei motus, consiliorumq; uarieta
 tes perscribere: ut si aliqua ex parte prodesse ti
 bi error meus possit, ea ne celere. Nam quoni
 am ita natura comparatum uidebam, ut quotiens
 magnum aliquid atque arduum moliri homines cu
 perent, euis si facinoris exemplum haberent alio
 rum, qui idem aliquando essent conati, ea re mul
 tum illis curæ ad id, quod aggredi statuis
 sent, multum laboris, multum etiam ambiguitatis,
 multum denique difficultatis demeretur: cogitare
 cœpi, ijs in studijs, quibus semper dediti fuimus,*

PETRI BEMBI EPIST.

optandum esse, ut quē quisq; imitari posset, qui scribere aliquid cuperet, ne decisset. Itaq; siue ui in itinere cor. ficiendo, cum duces nacti sumus, securiore animo uiam ingredimur, sic in reliquis rebus alacriores ad illa sumus, quorū doctores & magistros habemus: siue etiam ad omnem excellentem laudis & gloriae cupiditatem nulla re magis, quam aliorum emulatione incitamur: mihi quoq; idem faciendum putauī, cum poëticis in studijs, tum in oratoria disciplina, quod permultos fecisse intelligebam, ut in utraq; earum artium & ducem, quem sequerer, & gloria illustrem, quem emularer, eligerem, mihiq; ipse quasi signum proponerem, ad quod quidem conatus omnes nostri cogitationesq; dirigerentur. Id cum deliberauissem, magna me hæseditatio tenuit: deberem ne eos, qui mediocritatem non excederent, an illos potius, qui essent omnium eminentissimi, statim initio aggredi: quos omni studio colerē, ad quorumq; similitudinem me quā diligentissime compararem. Nam si animū ad summos adiecissem, illud uerebar, ne me uel rei difficultas ab incepto dedereret, uel certe frangeret suscepti oneris magnitudo: cum me parum proficere optimorum scriptorum longeq; prestantissimorum exemplis comparationeq; cognoscerem: sin autē mediocribus me tradidissem, equidem sperabam fore, ut cū ab illis quantum uellē

DE I M I T A T I O N E .

tum uellem proficiscerem, & facilior mihi esset, et plane tutior ad eos transitus, qui primi haberentur. Sed angebar animo, quod, ut odore nouum uas, sic quo primū rudimento stylus imbueretur, permagni interese audiebam: mentem etiam ac cogitationem meam multo libentius in summis excellentibusq; uiris fixam erectamq; detinebam. Vicit tamen siue timor, siue imbecillitas planè nostra uoluntatis propensionem, qua trahebar. Itaq; dedidi me ijs magistris instituendum, quorum scripta non tam laudarem, quod bona, quam reciperem, quod paratiora optimis commodioraq; ad imitandum uiderentur. Eos igitur acerrimo studio summaq; diligentia cum tam diu essem sectatus, quo ad mihi uideretur me eius, quod concupieram, magnam esse partem consequutum: ad illos me conuerti, quos esse facile princeps omnium hominum testimonio sentiebam: ut eos item sequerer, animumq; meū atq; mentem ad ipsorum rationes hauriendas umbibendasq; traducerem. Id cum sedulo etiam atq; etiam experirer, mea me delusum spe sanè atq; deceptum cognoui. Non enim solum faciliorem mihi eorum imitationem aliorum scriptorum imitatione nō esse factam, sed multo etiam difficiliorem: præclusosq; ad eam aditus potius, quam patefactos uidebam. Nam quam mihi usui putabam fore insumptam in exprimendis mediocribus

PETRI BEMBI EPIST.

operam, ea sanè impedimēto fuit. Animus enim iam
 noster diligenti exercitatione illorum scribendi ra-
 tionibus eruditus, atq; assuetus, eundem morem dis-
 retinuit: à quo quoniam aberat is, quem de optimis
 haurire oportebat, contra, quam existimaue-
 ram, fiebat, ut scilicet multo minus ad eos exprimēdos essem
 idoneus, quàm si me nunquam mediocribus tradi-
 disse. Quare multis me meis laboribus id unū esse
 assequutum cognoui, ut imitari summos incipere mi-
 hi certe ne tum quidem liceret: propterea quod ea
 didiceram, animumq; meum ijs quasi maculis infe-
 ceram, quibus residentibus perfectæ rationis ulla in
 eo depingere recte facies imagoq; non posset. Dele-
 uero ea, quæ quis diuturno studio in animum indu-
 xit suum, non tam sæpe facile est, quàm oportet. Sed
 nihil est profecto tam difficile, tamq; durum, quod
 non labore nostro posse uinci superariq; uideatur:
 præsertim si in eo, quantum facere & consequi pos-
 sumus, contendamus. Itaq; summa à nobis adhibita
 diligentia è memoria tandem nostra deletis penitus
 ijs, quæ alte tunc imitatione non optimorum in sede-
 rant in ea rationibus, omne meum studium ad illos
 cõtuli optimos atq; summos, quos dico: in quo quan-
 tum profecerim, si me roges, sanè nihil tibi responde-
 bo, præter hoc unum, mei me consilij non poenitere,
 præsertim cum eorum scripta lego, qui aut nullum,
 aut

DE IMITATIONE.

aut omnes, aut non tantum optimos effingere præ-
 stareq; uoluerunt. Sed non debebis tu quidem ab
 hac capeffenda scribendi ratione absterreri, etiam
 si minus tibi id, quod alijs persuadere cupimus, uide-
 mur esse ipsi consequuti. Non enim quantum potui-
 mus, in eo impendimus uel temporis, uel laboris:
 quippe, qui etiam uernaculo sermone quedam con-
 scripsimus cum prosa oratione, tum metro planè ac
 uersu: ad quæ quidem conscribenda eo maiore stu-
 dio incubuimus, quod ita deprauata multa atq; per-
 uersa iam à plurimis ea in lingua tradebantur, obso-
 leto propè recto illo usu atq; proprio scribendi, bre-
 ui ut uideretur, nisi quis eam sustentauiisset, eo pro-
 lapsura, ut diuissime sine honore sine splendore, si-
 ne ullo cultu dignitateq; iaceret. Quare non oportet
 te exemplū à nostris scriptis capere: ut quantū
 nos latino sermone optimis imitandis æmulandisq;
 profecimus, tantundem putes alios, nec eo amplius,
 iisdē artibus posse proficere. Sed id potius cogitare,
 cum nos certe aliquid ea sumus uia cōsequuti, si mo-
 do id aliquid est, quod à nobis confectum est, qui qui-
 dem aliās etiam scribendi uias ingressi sumus, illos,
 qui nihil agere, nihil conari aliud statuunt, præter id
 unum, in eo planè esse, quæcumq; uolent, consequu-
 tuos. Habes omnem rationem consilij mei, quoq;
 pacto in eam tandem sententiam, quæ tibi quoque

PETRI BEMBI EPIST.

uellem probari posset, uenerim : quàm perplexis cogitationibus, quibus *maandris*, uides : in qua porrò adhuc eo libentius conquiesco, quod alijs prius tentatis omnibus diligenter rationum uijs, ea me, tantamquam portus ex longo errore diu iactatum exceptit. Hanc qui & initio ingredi poterūt, & ingressi nunquam se ab ea deflecti sinent, quemadmodū illi, qui in cursu nihil offendunt, celerius curriculum conficiunt, quàm qui lapsi aliquoties sunt : sic ipsi ad metā citius sine ulla offensione peruenient : quamcunq; ijs metam, suum siue ingenium, siue industriam, siue omnino utrunq; statuerit. Quod profecto etiam sub fortuna positū, atq; casu interdum uidetur : ita multa in uita sepe accidunt, quæ auocent ab instituto itinere animū, aliorumq; quàm oportet, ducant. Sed illud te nere omnes debebunt, & quantum in quoq; est, niti atq; perficere, qui aut oratoriae, aut poëtices studijs delectabuntur : ut cum Cicronem, tum Vergilium semel complexi nunquam dimittant : nunquā ullis aliorum scriptorum illecebris ab eorum imitatione æmulationeq; reuocentur. Qui si nō ita omnibus artis atq; ingenij luminibus abundarent, si non uniuersis scribendi uirtutibus præditi cumulatiq; conspicerentur : essent autem ipsi cæteris una tantum uirtute probatiores : tamen eos nos unos sequi tantummodo imitariq; dicere oportere propterea,
quod

DE I M I T A T I O N E.

quod uicinius ad perfectam rationem illis ducibus, quam ullis alijs, progredi & pertendere possumus. Nunc uero, cū nulla omnino uirtus, nullum scribendi lumen, nulla egregia indoles, nulla laus in ullo sit, quæ non in utrouis eorum inesse, longe etiã præstantior atq; absolutior reperiatur: multo id nobis erit constantius, multo diligentius faciendum: ne si alios imitandos sumpserimus, uel prauis iudicij, uel imbecilli animi notam subeamus: cum aut in eligendo nõ prudētes, aut in aggrediēdo timidi fuisse uideamur. Nam de Vergilio quidem nemo ambigit, omnes in uno illo omnium poetarum, de Latinis loquor, inuenire posse uirtutes summa singulariq; dignitate, addunt etiã admirabiliore multo singulas & præstabiliores: ut si natura ipsa hominum rerumq; omnium parcens ea loqui uersibus uoluisset, quæ ab ipso perscripta sunt, nec melius afferrent, nec omnino aliter fuisse loquuturam. Ciceronem quidam aunt uerbosiorē esse interdum, quàm necesse sit: præsertim cū ab eo de rebus à sese gestis, deq; consulatu illo suo sermo inducitur: cæterum illum non modo omnium eloquentissimum fuisse, sed ab eo eloquentiam ipsam esse genitam, atq; natam putant. Ego uero id neque uituperare audeo: potest enim illi concessisse sæpe dignitas sua, aut inimicorum improbitas, aut Reip. status aliquis, aut alia omnino causa: quare quæ ali-

Cicero uerbosior.

PETRI BEMBI EPIST.

quibus superuacua in legendo uidentur, ea in agendo necessaria fuisse à multis poterūt existimari. Neque defendere magno opere laboro. Id enim si peccatum est, non styli culpa, sed animi uitio contractum est: addo etiam, si uis, iudicij quadam peruersione: dum quæ ab ipso prætereunda silentio fuerant, ea illi digna uisa sunt, quæ recenserentur. Stylus uero & scribendi ratio eandem illam egregiam præclarâq; semper indolem retinet, eundem orationis splendorem & maiestatem præfert. Quamobrem non tam quidem accusandus esse uidetur, si modo accusandus est, quod ea sæpe commemoret, quæ à secretici equius fuit, quàm laudandus, quod ita semper loquatur, ut commemorari aptius nõ queant. Quid si ijsdem etiam parum constantem fuisse illum dixerint, aut omnino imbecilliozem, quàm uel ratio, uel eius dignitas postulabat: num erit nobis propterea ab imitatione repellendus? Mihi planè, si idem sentiam, quanquam quid ego male me hercule sentiam de tanto uiro? sed si ego quoq; idem sensero, mihi eius fortasse uita non usquequaq; probabitur: orationis autem & styli ratio nihil improbabitur: qui esse optimus, in uita non optima potest. Tametsi id quidem etiam si orationis esse uicium iudicetur, non ego huius imitationis aut ita partis extendo, præstanda ut uitia sint: nec solum ut in facie neu, sed ul
 cera

DE I M I T A T I O N E .

cera etiam & cicatrices sint exprimende: quod qui faciunt, merito ab Horatio eo, quem tu locum affers, irridentur: aut modum præfinito sic, ut si quis tam præstans ingenio est, tam industrius, tam etiam foelix, ut antequam magistrum possit, tamē id fieri negem debere: cumq; is illum ceteris in rebus æquaerit, si prudentiam adhiberi maiorem uolet, nō probem. Mihi quidem & Phidias & Polycletus probantur: quorum alter Eladum sculpendis, alter Ageladem fingendis imaginibus, quos habebant magistros, superauerunt: & Apelles, qui quidem in picturæ artificio Pamphilum præceptorem suum longissimo interuallo post se reliquit. Itaq; ualde mihi illud exoptandum esse uidetur, ita animatum, ita instructum esse quempiam, spes ut illum sit omnium hominum eloquentissimum futurum: quod & si longe maius atq; præclarior est, quàm quod temere sperandum esse uideatur: nulla tamen naturæ lex, nulla præscriptio prohibet, conspici unquam ne possit.

Etenim quemadmodum Cicero inter Latinos exstitit, qui unus omnes, quicumque ante illum boni scribendi magistri fuerunt, excelleret, quod quidem magnum atque diuinum fuit: sic profecto alius existere aliquando poterit, à quo cum reliqui omnes, tum etiam ipse Cicero superetur. Id autem nullo modo accidere facilius potest, quàm si,

PETRI BEMBI EPIST.

quem antecire maxime cupimus, cum maxime imitemur. Absurdū est enim confidere, nos aliam inuenire uiam posse, quæ melior sit, quàm est illa uia, quã Cicero, non tam quidem inueni ipse, quàm ab alijs inuentam ampliore et illustriorem reddidit: præsertim cum quo tempore id fieri necesse est, quantum ipsi planè possumus, nondum exploratum habeamus. Quod si, quem maxime imitati fuerimus, etiã assequemur, tum adhibēda cura erit, ut illum antecire ualeamus. Sed omne nostrum studium, omnis labor, omnis nostra cogitatio in ijs assequendis, quos imitamur, maxime omnium est insumenda. Non est enim tam arduum eos superare atq; uincere, quos assequutus sis, quàm assequi, quos imitere. Quare hoc in genere toto Pice ea esse lex potest: primū ut qui sit omnium maximus, eum nobis imitandū proponamus: deinde sic imitemur, ut assequi contendamus: nostra demum contentio omnis id respiciat, ut quem assequuti fuerimus, etiam prætereamus. Itaq; duas illas in animis nostris egregias plurimarū maximarumq; rerum consecutrices æmulationem atque spem habeamus. Sed æmulatio semper cum imitatione cōiuncta sit, spes uero ipsa nostra non tam quidem imitationem, quàm successum imitationis subsequi rectissime potest. Ac Ciceronis quidem imitatio omnibus, qui pedestri oratione scribere aliquid uolent,

DEIMITATIONE.

lent, opportuna esse poterit, quacumq; illi de re atq; materia sit scribendum. Idem enim stylus aptari rebus innumerabilibus potest, Nec audiendi sunt, qui existimant: Plinianam de natura rerū historiā Ciceroniano scribendi modo atq; uia tam commode explicari non potuisse, ut ab ipso est more illo suo explicata: quod oportuisset in infinitum magnitudinē opus excreuisse, si ad illas multiplices innumerabilesq; res: de quibus erat scribendum, exuberantiam Cicero suam ornatumq; sermonis adunxisset. Neq; enim in omnibus eius scriptis, cum idem sit stylus, eadem tamen amplitudo inesse, idem uerborum apparatus conspicitur: sed quaedam uberiora sunt, & tanquam succi plena: quaedam exilia, & suo tantum robore nitentia, ut esse quasi sine cortice uideātur. Neq; si crescere eorum librorum magnitudo debuisset, non propterea fuissent ipsi nobis multo etiam gratiores: cū quanto plus ab eius calamo atramenti, tanto plus ab ingenio atq; artificio dignitatis & pulchritudinis hausissent. De Vergilio uero nō idem possumus dicere, ut idoneus sit, quem, qui carminibus delectantur, imitari omnes queant. Neq; enim qui aut Elegos, aut Lyricos conficiunt uersus, quiq; uel tragœdiarum, uel comœdiarum scribendarum studio detinentur, horum ullos Vergiliana carminū structura, numerus, ratio ipsa multum iuuabit. Sed

PETRI BEMBI EPIST.

imitentur ij quidem eos, quos habent principes, singulis in scriptorum generibus singulos: atq; illis assequendis superandisq; sese dedant. Quod profecto nos aliquando fecimus, ut in Elegis pangendis, qui optimus eo in genere poematis nobis uisus est, cum imitemur. Heroicis autem conscribendis carminibus qui se dederit, huic certe erit Vergilius ediscendus, ebibendus, & quam maxime fieri poterit, exprimendus, quemadmodum coram tibi dixeram mihi uideri. Atq; hanc quidem cum Vergilij, tum Ciceronis, tum aliorum excellentium in suo cuiusq; genere scriptorum expressionem non ita intelligi uolo, ut praeter stylum & scribendi rationem, uti autem me ipsam saepius uerbis non poenitebit, nihil omnino a quoquam sumendum existimem. Nam & licuit id quidem certe omnibus, & semper licebit. Quis enim opus legitimum conficere potest ullum, qui nihil mutuetur, nihil a quoquam sumat, quod scriptis inserat atq; interspergat suis? Quis non aut sententias, aut similitudines, comparationesq; aut alias scribendi figuras atq; lumina? quis non aut locorum, aut temporum descriptiones, aut ordinem aliquem ac seriem? quis non etiam aut belli, aut pacis, aut tempestatum, aut errorum, aut consiliorum, aut amorum, aut aliarum omnino rerum exemplum aliquod ab ijs capiat, quos multum perlegerit, quos diu
in mani

DE I M I T A T I O N E .

in manibus habuerit cum Latinis, tum Græcis, tum certe etiã uernaculis, ut sunt nonnulli excellentes in ea lingua uiri? Itaq; liceat, quicũq; id facere uult, ut semper licuit: sumantq; ab alijs, qui scribunt, quod uidebitur: sed parcè id, & pudenter faciant: non sanè, quia sumere etiã recte multa nequeamus: possumus enim, & multi magni atq; clari uiri idem fecerunt: sed propterea, quod præclarius est illa omnia inuenire nos, & quasi parere, quàm ab alijs inueta mutuari. Maxime uero earũ rerum ratio tũ probatur, laudabilisq; est: si id perficimus, ut quæ mutuati sumus ipsi, ea splendidiore illustrioraq; nostris in scriptis, quàm in eius, à quo sumimus, conspiciantur: ut non minor in exornando laus, quàm in inueniendo fuisse uideatur. Neq; enim mihi placet Attilius, qui Sophoclis Electram optime scriptam, male transtulisse dicitur: sed noster Maro, qui ab Hesiodi Georgicorũ libris multa sumens, atq; in suos transfrens, ea oĩa reddidit meliora. Quanquam quidem eius generis ita multa Vergilianos omnes libros refer serũt, ut appereat, nõ tam illum, quod ex se promeret, desiderauisse, quàm quod anteiret, ex industria quæsiuisse: multoq; plus in uictoria gloriæ, quàm in inuentione posuisse uideatur. Qua te quidẽ de re omni eo monitũ uolui, & sunt quidã, qui nõ solũ ea, quæ ad stylum scriptionemq; pertinet, sed illa etiã quæ dico, quæq; de gene

PETRI BEMBI EPIST.

re alio sunt, cū sumūtur, uno imitationis uerbo inclu-
dunt. Qui quidē mihi Ciceronē eo, quo supra cōme-
morauī, loco legisse parum uidentur, ubi ille, quid
imitatio sit, definiuit. Nam si ea profecto imitatio est,
qua impellimur, ut aliquorum similes in scribendo
esse ualeamus: in imitatione autem non styli modo,
sed etiam materie, ordinis, sententiarum, aliarum
que planē rerum extra stylum positarum ratio in-
cluditur: quid est, cur non ego Aeneae, Ascanij, Di-
donis, Latini, Turni, Lauiniae tantum mutatis no-
minibus Vergilij Aeneida mihi totam sumam? Qua-
re si nolunt ij parum herentia uideri dicere, aliud
sumere, aliud esse existiment imitari: & cum Hero-
icorum Catulli uersuum rationem imitatum fuisse
Vergilium dixerint, si modo id uolent dicere, tum
si eum affirmabunt cum ab illo, tum à ceteris uel La-
tinis, uel certe Græcis non Poëtis modo, sed etiam
oratoribus ac philosophis multa sumpsisse, uerissi-
me pronuntiabunt. Ac mihi quidem ipse interdum
uideris, cum tuas literas lego, ita sensisse, ut utrum
quis aliquem imitetur, an ab illo sumat, quod in sua
scripta transferat, differre nihil duxeris. Quod si
est, equidem letor, unius tantummodo uerbi inter-
pretatione mutata rerum non minimarum, neque
sanē spernendarum, inter nos magna ex parte con-
trouersiam posse finire: cum hoc certe modo propē
idem

DE IMITATIONE.

idem, quod tu, omnes esse bonos imitandos facile dixerō. Quid enim mihi esse aut propter nostrā beneuolentiam iucundius, aut propter aliorum existimationem de tua doctrina laudabilius potest, quam nulla me in re abs te magnopere dissentire, homine multarium maximatumq; rerum disciplinis erudito, summo ingenio, summa integritate prædito, & in secunda fortuna temperato, in aduersa erecto, atq; in omni uita magno ac probato uiro? cuius tam multi leguntur iam habenturq; in manibus egregie perscripti libri, ut me non solum opinione hominum facile uincere, sed etiam obruere scriptis possis. Sin uero aliter se res habet, tamen gaudeo nullas inter nos opinionum sententiarumq; diuersitates & controuersias esse tantas posse, tamq; graues, quas profecto & mea summa in te obseruantia, & tuus erga me amor non leuissime ferat: præsertim cum de amore librum conscribas: de quo qui ceteros doces, non uereor, ne illud non diceris, amandam esse imprimis ueritatem: idq; qui faciat, in eo neminem ledere, aut etiam qui se facere existimat: nam id quidem in multis credi, quam sciri, facilius potest. Quanquam non ego is sum, qui me falli non putem posse: præsertim cum Aristoteleos tam multis in locis libros, atq; uniuersam prope antiquorum philosophiam abs te repræhendi uideam. Fieri enim potest, ut

PETRI BEMBI EPIST.

quemadmodum ego recte me sentire existimo, qui tibi uideor à ueritate abesse longissime, ita tu recte sentias, cum mihi tamen uideatur secus. Neq; illud mihi assumo, ut ijs literis te atq; ceteros, q aliter sentiunt, ad meam opinionem traducam. Quid enim esset ineptius, quam cui aut Maro aut Cicero diuina illa suorum scriptorum tot atq; tantorum maiestate imitandos esse se non persuaferunt, id ei putare me una mea epistola persuasurum? Est tamen humani animi, et, ut ego arbitror, non contemnendi, quae ipse uerisimilitudine dubijs in rebus cognitioneq; dignissimis ducatur, quam plurimos uelle certos

facere, ut aut reprehensione aliorum

se corrigere, aut cōprobatione

cōfirmare possit. Id me

unum uoluisse ut

existimes,

te

etiam atque

que etiam rogo.

Vale. Cal. Iannuarijs.

M. D. XIII. Romæ.

ANGELVS

POLITIANVS PAVLO

Cortesio suo. S. D.

Emitto epistolas diligentia tua collectas, in quibus legendis (ut libere dicam) pudet bonas horas male collocasse. Nam præter omnino paucas minime dignæ sunt, quæ uel à docto aliquo lectæ, uel à te collectæ dicantur. Quas probem, quas rursus improbem, non explico. Nolo sibi quisquam uel placeat in his autore me, uel displiceat. Est in quo tamen à te dissentiam de stylo nonnihil. Non enim probare soles (ut accipi) nisi qui liniamenta Ciceronis effingat. Mihi uero longe honestior tauri facies, aut item leonis, quàm simiæ uidetur, quæ tamen homini similior est. Nec ij qui principatum tenuisse creduntur eloquentiæ, similes inter se, quod Seneca prodidit. Ridentur à Quintiliano qui se germanos Ciceronis putabant esse, quod his uerbis periodum clauderent, esse uideatur. Inclamat Horatius imitatores, ac nihil aliud quàm imitatores. Mihi certe, quicumq; tantum componunt ex imitatione, similes esse uel psitaco, uel picæ uidentur, proferentibus quæ nec intellegunt. Carent enim quæ scribunt isti uiribus & uita, carent actu, carent affectu, carent indole, iacent

Imitatores
reprobantur.

ANGELI POLITIANI EPIST.

dormiunt, stertunt. Nihil tibi uerum, nihil solidum, nihil efficax. Non exprimis (inquit aliquis) Ciceronem. Quid tum? Non enim sum Cicero, ne tamen (ut opinor) exprimo. Sunt quidam præterea mihi Paule, qui stylum quasi panem frustillatim mendicant, nec ex die solum uiuunt, sed & in diem, tum nisi liber ille præsto sit, ex quo quid excerpant, colligere tria uerba non possunt, sed hæc ipsa quoque, uel indocta iunctura, uel barbaria inhonesta contaminant. Horum semper igitur oratio tremula, uacillans, infirma, uidelicet male curata, male pasta, quos ferre profecto non possum. iudicare quoque de doctis impudenter audentes, hoc est, de illis, quorum stylum recõdita eruditio, multiplex lectio, longissimus usus diu quasi fermentauit. Sed ut ad te redeam Paule, quem penitus amo, cui multum debeo, cuius ingenio plurimum tribuo, quæso ne superstitione ista te alliges, ut nihil deleat quod tuum planè sit, & ut oculos à Cicerone nunquam deicias. Sed cum Ciceronem, cum bonos alios multum, diuque legeris, contriueris, ediceris, concoxeris, & rerum multarum cognitione peccatus implicueris, ac iam componere aliquid ipse parabis. Tum demum uelim (quod dicitur) sine cortice nates, atque ipse tibi sis aliquando in consilio, sortitudinemque illam morosam nimis, & anxiam, deponas effingendi tantummodo Ciceronem, tuasque denique

deniq; uires uniuersas pericliteris. Nam qui tantum
 ridicula ista, quæ uocatis liniamenta, contemplan-
 tur attoniti, nec illa ipsa (mibi crede) satis represen-
 tant, & impetum quodammodo retardant ingenij
 sui, currentiq; uelut obstant, & (ut utar Plautino
 uerbo) remoram faciunt. Sed ut bene currere non
 potest, qui pedem ponere studet in alienis tantum ue-
 stigijs, ita nec bene scribere, qui tanquam de præ-
 scripto non audet egredi. Postremo scias infælicis
 esse ingenij, nihil à se promere, semper imitari. Vale.

PAVLVS CORTESIVS ANGELO

Politiano suo. S. D.

Nihil unquam mihi tam præter opinionem me-
 am accidit, quàm redditus à te liber epistola-
 rum nostrarum. Putabam enim illum tibi in tantis
 occupationibus excidisse. Nunc autem lectis tuis
 literis, uideo illum non modo à te gustatum, sed eti-
 am planè deuoratum. Cum & scripseris puduisse te
 in eo legendo bonas horas male collocasse, & eas
 ipsas minime tibi dignas uideri, quæ uel ab aliquo do-
 cto lectæ, uel à me collectæ fuisse dicantur, præter
 nescio quas hominum perpaucorum. Ego autem to-
 tum istud tibi remitto, nec plane iudicium meum in-
 terponam, cum nefas sit quodammodo à te dissentiri,
 & ego is sim, qui de altera iudicium facere (ut
 ait M. Tullius) nec uelim si possū, nec possū si uelim.

PAULI CORTESII EPIST.

Sed ueniam ad illud, in quo te dicis à me quàm maxime dissentire. Scribis enim te accepisse me neminem probare, nisi qui iuniamenta Ciceronis consecrari uideantur. Ego uero quantum repetere memoria possum, nec istud recordor unquam dixisse, nec dictum uolo. Quæ enim stultitia esset, ut cum tam uaria sint hominũ ingenia, tam multiplices nature, tam diuersæ inter se uoluntates, eas uelle unius ingenij angustijs astringi, & tanquam præfiniri? Sed quoniã me in hanc disputationem uocas, non erit fortasse alienum tempus purgandi iudicij nostri, & tuendi mei, cum plane cognoscam uerba tua esse suaforis, non laceffentis. Et primum de iudicio libenter fatebor, cum uiderem eloquentiæ studia tam diu deserta iacuisse, & sublatũ usum forensem, & quasi natiuam quandam uocẽ deesse hominibus nostris me sæpe palam affirmasse, nihil his temporibus ornate, uarieq; dici posse, nisi ab ijs qui aliquem sibi præponerent ad imitandum. Cum & peregrini expertes sermonis alienas regiones male possint sine duce peragrarè, & anniculi infantes non nisi in curriculo, aut nutrice præeunte inambulent. Cum autem multi in omni eloquentiæ genere floruerint, me mini me unum M. Tullium ex doctorum acie abduxisse, in quẽ omnium ingeniosorum hominum studia conferenda putarem. Non quod ignorarem multos dicendi

M. T. Cic.
præ ceteris
imitandus.

DE IMITATIONE.

dicendi gloria præstitisse, qui & acure industriam
 & multis oratorijs uirtutibus alere ingenia possent
 sed & quia uidebam hunc unum omnium seculorū
 consensu principem esse iudicatum, & quia à puero
 didiceram in omni numero semper optimum esse eli-
 gendum. Corrupti stomachi, & intemperantis æ-
 gri esse putabam, deteriorem cibum seligere, salu-
 tarem & optimum aspernari. Ausim nunc etiam
 affirmare idem, quod sæpe, neminem post. M. Tul-
 in scribendo laudem consecutum, præter unum, aut
 alterum, qui non sit ab eo eductus, & tanquam la-
 ctis nutrimento educatus. Sed erat tum quedam cer-
 ta imitandi ratio, qua & fastidio similitudinis occur-
 rebatur, & nitidum illud genus hilaritate quadam
 aspersa condiebatur, nunc autem illa ab hominibus
 nostris aut neglecta est, aut ignorata. Similem uolo
 mi Politiane, non ut simiam hominis sed ut filium
 parentis. Illa enim ridicula imitatrix tantum defor-
 mitates: & uitia corporis deprauata similitudine
 effingit: hic autem uultum, incisum, statum, motum
 formam, uocem deniq; & figuram corporis repre-
 sentat, & tamen habet in hac similitudine aliquid
 suum, aliquid naturale, aliquid diuersum, ita ut cū
 comparentur, dissimiles inter se uideantur. Dicant
 idem iterum habere hoc dilucidam illam diuinum ho-
 minis in dicendo copiam, ut existimanti se imitabi-

PAVLI CORTESII EPIST.

lem præbeat, experienti spem imitationis eripiat. Fit enim undiq; ad eum concursus, & quisq; arbitratur illo modo se posse dicere. Homines enim natura sua uitatis auidiores, difficillimam rem uoluntate, non facultate metiuntur. Itaq; dum abundantiam sermonis, & (ut ipsi aiunt) facilitatem imitantur, neruos & aculeos deserunt, & tum à Cicerone absunt longissime. Nec autem refert alieno ornatu, & quibusdam luminibus, ac quasi insignibus, nostra scripta explere, nisi queamus id distince, apteq; facere. Fit enim nescio quid monstruosum, cum membra coherentia male dissipantur. Quare (ut de me loquar) nihil est Politiane, quod me à Ciceronis imitatione deterreas. Sed quod potius obiurges inscitiam, quod nequeam bene illum imitari, quanquam ego malo esse assecla, & simia Ciceronis, quam alumnus, aut filius aliorum. Sed permagni interest, utrum quis uideatur quenquã uelle imitari, aut neminem. Ego autem statuo non modo in eloquentia, sed in alijs etiam artibus, necessariam esse imitationem. Nam & omnis doctrina ex antecedenti cognitione paratur, & nihil est in mente quin fuerit prius in sensibus perceptum. Ex quo intelligitur omnem artem nature esse imitationem, sed natura fieri, ut ex eodem genere dissimilitudo nascatur. Homines enim cum inter se dissimiles sint, similitudine coniunguntur & quanquam

DE IMITATIONE.

quanquam alij coloratiores, alij pallidiores, alij uenustiores, alij proceriores sint, una tamen est omnibus figura & forma. Illos autem quibus aut crus, aut manus, aut brachia desunt, non omnino ex homini genere excludendos, sed aut mancos, aut claudos appellandos putarem. Sic eloquentie una est ars, una forma, una imago. Qui uero ab ea declinant sepe distorti, sepe claudi reperuntur. Aspicere nunc eos homines qui sibi elegerunt M. Tullium imitandum, quantum ab eo distent, quantum etiam inter se dissimiles sint. Profluentem quandam sine modesta ubertatem Liuius arripuit, acumen Quintilianus, sonū Lactantius, lenitatem Curtius, elegantiam Columella: quorū cum esset unum propè imitandi propositum, nihil est tam dissimile, quàm ipsi inter se, nihil tam distans (si comparent) quàm ipsi à Cicerone. Ex quo intelligi maxime, & cum iudicio ponderandam esse imitationem, & eum ipsum hominem mirabilem fuisse, ex quo tam diuersa ingenia, tanquam ex perenni quodam fonte defluerint, omnino Politiane certis autoribus insistendum est quibus ingenia formentur, & tanquam alantur. Relinquunt enim in animis semina, quæ in posterum per seipsa coalescunt. Qui autē neminē imitari, & sine cuiusquā similitudine laudem consequi uideri uolunt nihil (mibi crede) roboris, aut uirium in scribendo

PAULI CORTESII EPIST.

præ se ferunt: & illi ipsi qui se niti dicunt ingenij sui
 præsidij, & uiribus, facere non possunt, quin ex
 aliorum scriptis eruant sensus, & inferant suis, ex
 quo nascitur maxime uitiosum scribendi genus, cum
 modo sordidi, & inculti, modo splendidi, & floren-
 tes adpareant, & sic in toto genere, tanquam in u-
 num agrum plura inter se inimicissima sparsa semi-
 na. Fieri enim non potest, quin uaria ciborum ge-
 nera male concoquantur, & quin ex tanta collu-
 uione dissimilimi generis inter se uerba collidantur.
 Nec minus huius corruptæ orationis asper concur-
 sus aures ferit, quàm ruentium lapidum fragor, aut
 strepitus, aut quadrigæ transcurrentes. Quid enim
 uoluptatis asferre possunt ambiguae uocabulorum
 significationes, uerba transuersa, abruptæ senten-
 tiæ, structura salebrosa, audax translatio, nec sæ-
 lix, ac intercisi de industria numeri? Quod necesse
 est in his omnibus accidere, qui ex singulis sensus,
 & uerba erunt, & neminem imitantur. Horum sa-
 nè omnis oratio est tanquam Hebræorum domus,
 quibus sunt ad quoddam tempus diuersorum homi-
 num bona oppignerata. Nam ibi & lacernæ, & a-
 niellus, & penulæ, & multorum sepe pallia suspen-
 sa internoscuntur. Ego autem tantum interesse pu-
 to inter eum qui neminem imitatur, & qui certum
 duccem consecratur, quantum inter eum qui temere
 uagetur

DE I M I T A T I O N E.

uagetur, & qui recta proficiscatur. Ille deuius in-
 ter spinas uolutatur, hic autem ex proposito itinere
 ad constitutum locum, sine lapsu, & molestia conten-
 dit. Præterea Politiane sic habe, neminem eloquen-
 tiæ laudem consecutum, qui non sit in aliquo imita-
 tionis genere uersatus. Apud græcos non modo or-
 ratores, Demosthenes, Hyperides, Lycurgus, Ae-
 schines, & Demarchus, sed etiam illi ipsi philoso-
 phi, uirtutum magistri, alicuius imitatores esse uo-
 luerunt. De nostris hoc loco taceo, ne uidear tibi u-
 ni omni doctissimo, quasi scholam quandam expli-
 care. Nec item aliquid de M. Tullio dicendum puto
 Exploratum est iam illud omnibus, ut qui se ad M.
 Tullium effingendum contulerit, si minus aliquam
 imitandi gloriam assequatur in eo tamen or-
 netur, quod illum sibi elegerit expri-
 mendum, ut illud fuisse naturæ,
 & ingenij uideri pos-
 sit, hoc iudicij.
 Vale.

PHILIPPVS

MELANCHTHON DE IMI=
tatione, ex secundo Rhetorice libro.

IN ipso uestibulo huius operis admonui præcepta inuenta esse, nõ ut eloquentes efficerent, sed ut uiam ac rationem ostenderent adolescentibus iudicandi de disertorum orationibus. Nam imitatio, si natura non repugnet, sicut aliarum rerum artifices, ita & eloquentes efficit. Cognitis igitur præceptis, proponat sibi quisq; disertorum exempla, in quæ toto animo, totaq; mente intueatur, ut ea effingat, atq; exprimat. Si quis est enim qui iudicat imitationem, quum in alijs artibus maximam uim habeat, in una eloquentia inutilem esse, huius error non solum grauißimis doctorum testimonijs, sed planè sensu communi reuellitur. Nam quod quædam inter disertos controuersie sunt de imitatione, disputatio est, non utrum imitatio necessaria sit, sed de partibus artis dissentiunt, quarum uidelicet partium imitatio necessaria sit. Ego itaq; ut ostendam adolescentibus, quomodo institueret animum ad imitandos bonos auctores

DEIMITATIONE.

tores debeant, breuiter exponam meam, de tota re sententiam, quam spero studiosis iuuenibus non inutilem futuram esse. Sæpe autem diximus eloquentiã rebus ac uerbis contineri, rerum autem inuentionẽ ac dispositionem esse, eloquutionem ad uerba pertinere. Quare initio sciendum est, generalem quandam imitationem rerum esse, quam ideo sic uocamus, quia bonos omnes in inuentione ac dispositione rerũ imitari licet. Obseruabit enim diligens lector, quibus ex locis boni autores ducant exordia, unde sumant amplificationes, quomodo tractent locos cõmunes, & affectus, quomodo cõcilient animos, quomodo perturbent, quã tempestiue ac parcẽ aspergant sententias, quã diligenter conseruent decorum, quanto consilio disponãt partes in causis. Vbi præparent auditorem, ubi narrent, ubi disputent, ubi refutent aduersariũ, quomodo in Epilogis addant motus & affectus orationi. Itaq; & si unus Cicero maxime excellit etiam in his uirtutibus, tamen alij quoque non solum Latini, sed etiam Græci exercere & acuere studiosos possunt, si locos atque consilia eorum in inueniendo ac disponendo imitentur. Et interdum gloriosum erit, res easdem ab illis sumptas, ad nostras causas apte transferre. Quem admodum multa uidemus Ciceronem ab Isocrate, à Platone, & à Demosthene sumpsisse. Quanquam

Eloquẽtia
rebus ac
uerbis con
tinetur.

hoc magis præstandum est, ut discamus similia exemplorum gignere: sicut boni pictores non mutantur, sed imitantur formas ac gestus uiuorū corporū.

Est & generalis quædam imitatio eloquentionis, quod ad grammaticum sermonum attinet, qui non solum latina uerba, sed etiam phrasin latinam requirit. Quum enim hoc tempore tota nobis latina lingua ex libris discenda sit, facile iudicari potest in hac parte, necessariam esse imitationem, ut certum sermonis genus, quod ubiq; & omnibus ætatibus intelligi possit, nobis comparemus. Quis enim intelligit istos, qui genuerunt nouum quoddam sermonis genus? quales sunt, Thomas, Scotus, & similes. Certa igitur ætas autorū eligenda est, qui propriissime & purissime loquuti sunt. Ac fere fit, ut prudentissime loquantur etiam, qui dicunt purissime. Quare ab his non tantum sermo, sed interim res quoque cognitione dignæ sumi queunt. Constat autem Ciceronis ætate, eloquentiam Romanā perfectam fuisse. Proinde totum illud sæculum nobis imitandum proponamus, uidelicet Ciceronem, Cæsarem, & paulò superiorem his Terentium, & aliquando inferiorē Luuium. Plauto etiam nihil facilius est. Legendus est & Sallustius. Sed in his, quum antiqua & obsoleta quædam uerba extent, obseruandum est, quid receperit Cicero, quem uelut Aristarchum scriptorum omnium

DE IMITATIONE.

omnium, nobis constituamus. Plinius rerum uocaba-
 bula nobis conseruauit, & si genus sermonis non
 probatur. Quintilianus uidetur studiū proprii ser-
 monis maximum habuisse, nec dissimulat se conatū
 homines amantes iam corrupti sermonis, ad uete-
 rem proprietatem reuocare. Ab his igitur autori-
 bus lingua nobis discenda est, cum his colloquendū.
 Neq; tantum singula uerba à seculo illo mutuemur,
 sed phrasin, hoc est, iuncta uerba, qualia sunt: dare
 damnum, facere damnum, dare uerba, capio dolorē.
 Non enim dicimus, cœpit me dolor, dare in casum
 Rempublicam, & hoc genus infinita. Neq; enim
 quælibet uoces coniungi solent. Consuetudo igitur
 Romana in uerbis iungendis imitanda est. Nam &
 græca & latina lingua initio ita corruptæ uidentur,
 quum exteræ nationes unâ cum imperijs eas linguas
 acciperent, & uerbis quidem bonis uterentur. Neq;
 enim alia audierant, sed in iungendo peccarent. Inu-
 sitatus enim uerborum concursus, nō solum confra-
 gosam & obscuram orationem, sed prorsus nouam
 linguam parit. Itaq; quod Cæsar dixit inusitatū uer-
 bum non aliter atq; scopulum fugiendum esse, idem
 de uerbis contra consuetudinem iunctis, præcipi ui-
 dicemus. Idem & de Metaphoris sentiendum est,
 quarum nouitas & ambitiosa est, & orationem red-
 dit obscuram. Et suprâ diximus, uerecundum usum

Aul. Gellii
 us lib. 1. ca.
 10.

huius generis esse debere. Nā oratio magna ex parte proprio sermone constare debet. Non igitur discedamus à Ciceronis ætate, à qua si uerba, phrasin & figuras sumemus, oratio erit plana, æquabilis & perspicua, nihil habebit ambiguum, aut ambitiose affectatum, quod uitium nō solum in oratione offendit, sed etiam prodit ingenij uanitatem. Itaq; de hac generali imitatione phrasin, recte iudicat nonnulli, bonos omnes imitandos esse. Nam sermonem melius discimus, cum pluribus colloquentes, si tamen emendate loquantur. Non enim numero inter bonos, aut illos ineptos antiquitatis amatores, qui horribile quoddam sermonis genus habent, quod Ciceronis ætate prorsus exoleuerat, aut hos qui post Quintilianum tempora extiterunt, qui iudicio lapsi summam ingenij laudem crediderunt esse, nihil simpliciter ac proprie efferre, & figuras gignere quàm maxime prodigiosas, quo genere delectati sunt Apuleius, Sardonius, & alij multi. Iurisconsultis uero merito tribuitur laus proprii sermōis, quare etiamsi propter rerum cognitionem non legerentur, tamen propter latinæ linguæ proprietatem legendi erant.

Sed præter hanc generalem imitationem inuentionis, dispositionis, uerborum phrasin, & figurarum specialis quædam est æstimatio Ciceronianæ compositionis: de qua inter doctos quedam controuersia est,

DE IMITATIONE.

sia est, utrum operæ precium sit in ea imitanda elaborare. Est enim peculiaris quædã collocatio membrorum orationis apud Ciceronem, quæ non solum æquabilior em reddit orationem, sed plurimum etiã ad perspicuitatem conducere uidetur. Atq; ego ita statuo illam ipsam cõponendi rationem, ut cæteras artes, initio, propter necessitatem, aut certe insignẽ utilitatem desideratã atq; animaduersam esse. Postea deprehensa uia, sequuta est utilitatem uoluptatis. Multa enim non ferenda uitia deprehenduntur in his, qui incomposita dicunt. Primum coaceruant sententias male cohærentes, & in his ipsis sæpe grammaticum uocum ordinem perturbant Hyperbatis. Huius rei exemplum est uidere in exordio Plinianæ præfationis, cuius membra, in mea Paraphrasi partim exemi, partim ordine disposui, ut principalis sententia clarius conspici atq; intelligi posset. Apud Sallustium in orationibus extant grauissimæ sententiæ de causis maximarum mutationum publicarũ, & hæ uerbis efferuntur optimis. Et tamen oratio non satis dilucida est. Neq; uero defuit homini peritõ, & uersato in Republica iudiciũ, aut patrius sermo. Sed cõpositio deest, quare quum sententiæ quasi trũcate atq; interrupte recitẽtur, fit oratio subobscura. Deinde crebro accidit, ut hi qui dicunt incomposita, relinquunt imperfecta & mutila argu-

menta. Alicubi antecedens reperias sine consequente: utar enim Dialecticis appellationibus, quæ sunt notæ omnibus. Hoc in Pliniana præfatione fit aliquoties: Nam ibi antecedens est. Quàmplurimum interest, sortiatur aliquis iudicem an eligat, multumq; apparatus interest apud inuitatū hospitem & oblatum. Deinde relinquitur imperfectum argumentū, quare intelligi nisi ab attento lectore nō potest. Erāt enim addendæ cōclusiones in hanc sententiā. Quū inuitatus hospes maiorē apparatus requiratur, quàm casu oblatum, ego iure reprehendi queam: quod quū te ad hos libros legendos ultrò inuitavi, non præstiti, ut tuo iudicio satisfacerent. Sed plus negocii fuerit alteram similitudinem absoluerē. Quid? quod idem autor non solum argumenta relinquit imperfecta, sed etiam in Grammatica constructione quedā relinquit $\delta\upsilon\alpha\upsilon\tau\epsilon\ \pi\acute{o}\delta\ \sigma\tau\alpha$, quod uitiosissimū est. Sunt & alia incompositæ orationis incōmoda, sed ego illa recitare uolui, quæ adolescentes iudicare facile possent. Multum igitur ad rerum perspicuitatē diligentia componendi confert. Quanquam autem in tanta uarietate ingeniorum alium natura ad aliud dicendi genus ducat, & his nostris temporibus perfecta eloquentia sperari non possit, tamen generalia quedam præcepta trademus: non tantum his, qui solam Ciceronis cōpositionem imitaturi sunt pro-
 futura,

DE IMITATIONE.

futura: sed ut mihi quidem uidetur, necessaria quocunq; in genere dicendi uersetur. Quæ tamen si quis obseruauerit, facilius intelliget Ciceronis compositionem, quæ quum longe sit optima, præclare scere iudicandi sunt, qui summa cura, summoq; studio effingere eam conantur. Et si enim ea in re ipse non elaborauit, nemo enim monebat aut norat ista, me adolescente, & postea meo quodam fato incidi in quædam negocia, quæ ad hæc studia colenda non tantum mihi, quantum uellem temporis concedunt, tamen ad officium meum pertinere existimo, ut quæ sunt optima, pro uirili demonstrarem. Nam Politianus parum liberaliter facit, qui uidetur ideo detertere alios ab imitatione Ciceronis: quia quum se natura ad aliud dicendi genus deduci intelligeret, iudicio uideri uoluit, id quod ipse consequutus non esset, improbare. Ego uero ita statuo, artificium faciendæ orationis non ualde dissimile esse poeticæ. Ut autem stultissimum fuerit ei, quæ uelis Elegiam scribere, Horatij Odas, aut Satyras potius proponere, quam Ouidium, aut Tibullum: ita imprudenter iudicare arbitror istos, qui in faciendâ oratione nihil interesse putant, quos autores sequantur. Nam ut illi Elegiæ studioso plurimum legendi erunt Elegiaci Poætæ, et quidem præstantissimi: et elaborandum erit, ut aliquam illorum similitudinem consequatur: ita in soluta oratione legenda erunt optima exempla, &

efficiendum, ut horum quasi colorem ducat oratio. Quamquam autem multi propter imbecillitatem ingeniorum, & naturæ dissimilitudinem in imitatione Ciceronis successus parum secundos habeant, tamē illi ipsi longe plus proficient in Cicerone legendo, quam si deteriora exempla sequerentur. Quamuis enim isti aridi non poterunt effingere diuinam illam compositionem, quam etiam Romanis temporibus nemo æqualium Ciceronis, qui quotidie dicentem audiebant, exprimere potuit: tamen hoc adsequentur, ut oratio sit æquabilior & uberior. Et sunt aliæ uirtutes infinitæ Ciceronis, quarum uel umbram referre non exigua laus erit, atq; ego uel obscura lineamenta Ciceronis malim, quam naturā Politiani, aut Gellij faciē. Cur autē prudens præceptor nactus ingenium fecundum & copiosum, non hortetur, non incitet, ut cōplecti Ciceronē, & in eū tota mente, totoq; animo intueri, & ad ipsius exemplum totum se componere studeat, ut quantum ingenio, industriaq; consequi poterit, non tantum ab eo uerba ac phrasin sumat, sed etiam effingat compositionē. Quam in re successus nō est desperandus his, qui mediocriter à natura adiuuantur. Neq; ego ab alijs bonis autoribus hunc imitatore[m] arcendum puto, nā ab his quoq; adiuuabitur: uerum ut à Poëtis Orator, aut à pictoribus statuarius. Quamquam enim
 statuari-

DE IMITATIONE.

Statuarius multū ab arte uicina ad suum usum trans
ferre poterit, tamen ita erit intentus in artis suæ ex
emplum atq; ideam, ut obseruet, quæ cum illa idea
consentiant, ne procul ab ea discedat. Neq; uero
is imitari Ciceronem dicendus est, qui excerptas ex
illo sententias ac uersus quasi centones cōsūt, quæ
admodum facere nonnullos uidemus. Sed ^{Et} si
bi quisq; faciat, ut ultrò se Ciceronis uerba offerant
quæ quum ita coniungimus, ut res nostras explicent
tamen collatio & series partiū debet habere quan-
dam Ciceronis similitudinem. Cæterum, ut Vergi-
lius ab Homero multos uersus sumpsit, ita decebit
& nos interdum aliquod membrum aliunde mutua-
ri, sitamen habeatur ratio decori. Seruiendum est
enim temporibus ac locis, quemadmodum Vergilius
& si ad imaginem Homeri se totum composuit, ta-
men illa prudenter uitauit, quæ Romanis moribus
non congruebant. Ac ne uerba quidem repudiabit
imitator, quamuis ignota Ciceroni, quæ causa po-
stulat, ut in controuersijs Theologicis utendum est
appellationibus Christi, Ecclesiæ fidei pro fiducia, et
& alijs similibus. Quia enim res illas à sacris lite-
ris mutuamur, sermonem illarū eò nos sequi, oportet,
ne res dissidentes à scripturis afferre uideamur.
Quare merito ridentur inepti quidam, qui
pro fide persuasionem, pro Euangelio coelestem

Philosophiam, & alia similia dicunt, in quibus sepe fit, ut germanam significationem illarum uocū quas aspernantur, non reddant: id non est illustrare res difficiles dicendo, sed obscurare atq; corrumpere. Quid quod isti somniant imitationem non in Phrasi & collocatione, sed in singulis uerbis esse? qua in re pueriliter errant. Nam Cicero etiamsi interdum uerbis utebatur ignotis populo Romano, multa enī à Philosophis, & ex Græcis historijs sumit, tamen Ciceroniano more dicebat. Collocatio enim & uniuersum corpus orationis Ciceronem referebat.

Quū igitur eloquentiæ studiosi præcipue in hac parte elaborare debeant, ut Ciceronem imitentur atq; effingant, præcepta quædam adscribemus, ne intelligere compositionem studiosi facilius possint. Legent enim Ciceronem libentius, & propius expriment, si uirtutes intelligent. Et quoniam de imitatione locorum inuentionis, de similitudine dispositionis, item uerborum & phrasid diximus, reliquū est, ut uiam quandam componendi ostendamus.

Primum in Compositione præceptum est, ut sit iustus ordo sententiarum, quem quidem in narratione seu expositione facti seruare facile est. Verum in exordijs & in probationibus seruare difficilius est. Primum autem poni solet aliqua propositio suæ cuiusq; partis in oratione. Deinde subijcitur ratio,

Postea

D E I M I T A T I O N E .

Postea sequitur ratiois expositio, aut amplificatio, interdum sequitur simile, aut dissimile, aut aduersiua, quæ quasi nouæ orationis initium est. Et in his partibus perpetuo uersatur Ciceronis oratio. Alij coaceruant sententias longius inter se distantes, & plerasq; relinquunt quasi truncatas, & nonnunquã admiscunt alienas. At Cicero apte complectitur omnia quæ ad rem pertinet, eaq; ita connectit, ut inter se membra proxime cohercãt, uelut Dialecticæ probationes. Et dum inter hæc septa coërcet orationem, nihil intempestiue intertextit alienum, & inchoatas sententias absolut, & exædificat. Exemplũ sumemus ex oratione notissima pro Archia, ubi prima exordij propositio est. Debeo Archiæ reddere gratiam ex hac facultate dicendi. Hæc est enim summa propositionis, quam uestiuit Cicero quibusdam ornamentis, ut sonus esset plenior. Sequitur ratio, quia Archias adiuuit hæc mea studia eloquẽtiæ. Deinde sequitur conclusio argumenti per comparationem. Ergo si alijs eloquentia mea opem tulit, maxime debet isti opem ferre, à quo adiuta est. Postea sequitur aduersatiua, continens nouum locum, nouam propositionem. Non est alienum, Oratorem à Poëta adiuuari. Ratio, quia omnes artes inter se cognate sunt, quare alia adiuuat aliã. Postremo sequitur alia aduersatiua. Quanquam autem hic ordo sensu

tentiarum magis ad inuentionem, aut dispositionem, quam compositionem pertinere uidetur, quæ est in quadam concinna collocatione uerborum: tamen si quis recte considerabit, intelliget uniuersæ compositionis fundamentum esse, iustum sententiarum ordinem. Nam absq; eo nullæ Periodi cohererent, quod in componendo præcipue fieri oportet. Plurimum autem prodest ad intelligendum Ciceronem, hoc modo distribuere sententias, & uidere unde nascantur, & quomodo consentiant: quod si quis animaduertit, scribet & ipse melius coherentia.

Proximum autem præceptum est, ut sententiæ ille in magna parte orationis illigentur Periodis. Quid autem sint Periodi, quid κῶλα, quid κόμμα = τῶν, tradunt Grammatici. κῶλον enim est unica integra sententia: ut, Quæ homines arant, nauigant, ædificant, omnia uirtuti parent. κόμμα pars est coli: ut, nauigant, ædificant. Periodus autem constat, ut minimum ex duobus colis.

Colon.

Comma.

Periodus.

Dicitur autem Periodus, seu latine circuitus, aut circumductio, quia colligit plures sententias, particulis rationalibus, causalibus, relatiuis, comparatiuis, aduersatiuis, interdum etiam copulatiuis. Exempla sunt ubiq; obuia apud Ciceronem. Quanquam mihi semper frequens conspectus uester multo iucundissimus, hic autem locus ad agendum amplissimus,
ad dicen

DE IMITATIONE.

ad dicendum ornatissimus est uisus Quirites, tamen hoc aditu laudis, qui semper optimo cuique maxime patuit, non mea me uoluntas, sed meæ uitæ rationes, ab ineunte ætate susceptæ prohibuerunt. Turpe est Stoicis ignorare Zenonis decreta: quanto turpius et indignius est Christi decreta nescire Christianos, Pro Archia: Etiam illud adiungo sæpius ad laudē atque uirtutem, naturam sine doctrina, quàm sine natura ualuisse doctrinam. Pro Marcello: Tantus est enim splendor in laude uera, tanta in magnitudine animi et consilij dignitas, ut hæc à uirtute donata, cætera à fortuna cōmodata esse uideantur. Hæc exemplum recito, ut adolentes discant, non illas tantum periodos dici, quæ inchoantur à coniunctionibus, sed etiā per aduersatiuas, per comparationes apte cōnecti plura κῶλον. Est et simplicius quoddam genus, quod Demetrius uocat historicum, quale est hoc: Inferimus bellum, infestisque signis descendimus in Italiam, tanto audacius fortiusque pugnaturi, quanto maior spes, maiorque animus inferentis est uim, quàm arcentis. Initium non habet particulam circumducentem, ideoque simplicior esse forma uidetur. Huius generis sunt et hæc: Suscepit iniunctam legationem, ut principi, quem admodum debere se iudicabat, morem gereret. Alia forma quæ initio habet circumductiones, uidetur esse uolubilior, et, ut

inquit Demetrius, efferri ore rotundo, & circum-
acta manu. Has tamen formas proposui, ut uarieta-
tem Periodorum studiosi facilius agnoscerent.

Ordo sententiarum de quo paulò ante dixi, res
perspicua reddit. At Periodi forma prodest ad con-
nectendas sententias, & addit pleniorè sonù oratio-
ni. Danda igitur erit opera imitatori, ut in Periodis
faciendis Ciceronis exèpla effingat. Neq; tamè con-
stat oratio tota Periodis. Sunt enim interdum singu-
la cola, uelut interualla, inter Periodos ponenda. Et
exordia ac syllogismi magis recipiunt Periodos, quàm
narrationes, quæ magna ex parte habent cola:

Contentiones uero ac disputationes rarissimas
habent Periodos. Constant enim breuibus quibusdã
membris quasi aculeis. In narrationibus facile est
agnoscere seiuncta κῶλα: ut, Milo domum uenit,
calceos & uestimenta mutauit, paulisper dum se u-
xor, ut sit, comparat, commoratus est, obuiam fit ei
Clodius expeditus in equo, nulla rheda, nullis impe-
dimentis, nullis Græcis comitibus. Pro Cluentio: Fra-
ter mortuus est, heredemq; Magium reliquit. Post-
ea Magia mortua est. In talibus si quis κῶλα con-
necteret, rerum seriem corrumpet. In contentio-
nibus, ut pro Ligario: Quid enim Tubero tuus ille
districtus in acie Pharsalica gladius agebat, cuius la-
tus ille mucro petebat, qui sensus erat armorum tu-

DE IMITATIONE.

orum, quæ tua mens, oculi, manus, ardor animi, quid cupiebas, quid optabas? Plenæ sunt disputationes in Philosophicis libris, breuibus membris, ut: Minime mirum id quidem. Nam efficit hoc Philosophia, me-
detur animis, inanes sollicitudines detrahit, cupidita-
tibus liberat, pellit timores. Nondū absoluumus præ-
cepta cōpositionis. Nam quæ hactenus tradidimus,
& si à Cicerone fiunt accuratissime, tamē & alij bo-
ni scriptores reperiuntur, qui non omnino negligen-
tes sunt in ordine sententiarum, & qui aliquo modo
Periodos faciunt. Verum ad hæc addit Cicero duas
res, quæ sunt ipsius maxime propriæ, scilicet, quod
uerbis ornat singula membra, penè ut sit in poëma-
tis. Et quia hæc ornamenta Periodum expleant, effi-
ciunt concinnum & numerosum quiddam. At stultū
est nunc de numeris præcipere, quum sonus lingue
latine hoc tempore non sit natiuus. Illud tantū hor-
tabor, in quo copię laus est, ut ornare sentētias uer-
bis imitator discat. Quod cū faciet, oratio erit ube-
rior ac mollior. Periodum sponte sequuntur numeri.
Pro Archia poterat Cicero simpliciter dicere: De-
beo Archie reddere gratiã ex hac facultate dicēdi.
Sed uide quomodo ornauerit, extenuat uires suas.
Si quid est ingenij quod sentio quàm sit exiguū & c.
Deinde partitur facultatem in tria membra, in inge-
nium, exercitationem, & doctrinam. Nam his tri-

bus rebus artes continentur . Illud sciet etiam imitator, quod modus in ornando obseruandus sit . Nihil enim odiosius est inani ostentatiōe ornatus, qui nūquam debet uideri ociose accersitus, sed ad illustrandam causam, necessario adhibitus esse.

Hæc si studiosi in lectione Ciceronis obseruabūt, meo quidem iudicio rectius intelligent autorem optimum, & uirtutes omnes propius aspicient . Neq; uero hæc utilitas exigua iudicanda est, etiamsi nō procedat imitatio . Et tamē si committi uolent isti, qui adiuuātur à natura, intellectas uirtutes, aliqua ex parte effingere poterunt . Quod si hæc diligentia componendi nihil nisi puerilem ostentationē ingenij haberet, non esset, cur huius partis imitationem ualde requirendam putarem . Sed quum maximas adferat utilitates, digna mihi res uidetur, in qua si qui nō destituuntur ingenij uiribus, elaborent . Fit enim oratio magis dilucida, si apte cohæreant sententiæ, si nō relinquātur imperfecta mēbra, aut argumenta, si extant atq; emineant illæ partes quas præcipue cōspici potest, si quis ornatus quasi uestitus accesserit, si mediocria sint Periodorū spacia, si nō sint dissipata Periodi hyperbatis . Verissimū . n . illud est, quod scribit Cicero, uerā speciē ac pulchritudinē cū utilitate cōiunctā esse, cuius rei tū in natura, tū in artū opibus maximeq; in edificijs infinita exēpla ostēdi possunt.

Nam

DE IMITATIONE.

Nam illa in edificijs apta partium proportio nõ minus habet utilitatis, quam decoris. Quare existimandũ est & hanc harmoniam collocationis in oratione non solum propter uenustatem, sed etiam propter certam utilitatem animaduersum esse. Idq; ex eo intelligi potest, quod uidemus homines prudentes, sed rudes harum nostrarum artium, summa diligentia componere & struere orationem, qui id faciendum putant, non uoluptatis, sed necessitatis causa, uidelicet, nequid confuse, ne quid obscure, ne quid intempestiue, aut alieno loco dicant, ne qua relinquunt mutila, & pendentia membra. Deniq; non solum perspicuitatis, sed etiam dignitatis rationem habendam esse in scribendo sentiunt.

Atq; hi partim usu cognouerunt, partim sine doctrina, uel ingenij perspiciunt, in magnis & grauibus causis orationem perspicuam, & in qua aliquid dignitatis sit, requiri. Quod quũ ita sit, quumq; natura ducat homines prudentes ad componendã orationem, decet eruditos perfectũ aliquod exemplum collocationis querere, ad quod se in faciendã oratione referant. Turpe est enim eruditis, neq; uim huius rei intelligere, neq; rationem requirere, quũ harum artium rudes perspiciant, & quanta uis sit compositionis, & iudicent res magnas sine hac diligentia explicari non posse. Mira autem ingenij fiducia

est in hac parte longe difficilima, repudiare exempla, atq; aspernari imitationem, quum in alijs leuioribus artibus homines sine exemplis, atq; imitatione parū proficiant. Et uulgo ita dici solet: Sibi queng; pessimum esse magistrum, quod non solum in artibus, sed in moribus & in omni uita cernimus. Quū igitur hæc ars sine exemplo atq; imitatione perfici nō possit, & inter peritos constat perfectissimā esse Ciceronis compositionem, præclare facere iudicandi sunt, qui hunc autorē sibi proponunt: ut quū alias eius uirtutes, tunc etiam collocationem effingant.

Quum enim omnino aliqua collocandi atq; ornandi ratio necessaria sit, id quod experiuntur in magnis causis etiam illiterati, prudentia est exemplum eligere optimum. Nam & Cicero propterea uidetur melius composuisse quàm cæteri, quia excellentes artifices imitatus est. Sequutus est enim exemplum Isocratis, quum alij contenti uulgari quadam forma orationis nihil melius quærerent, aut perfectius. Neq; ab hac sententia eo deducor, quod magni extiterint Oratores, qui non composuerunt more Ciceronis. Neq; enim similis est Lysiae compositio Ciceronianæ. Ego uero non ignoro, dissimiles esse in componendo magnos autores. Ac ne Cicero quidē eodem modo componit omnia. Verum hoc habent commune excellentes artifices omnes, quod sententias ordi

DE I M I T A T I O N E .

tis ordine distribuunt, etiamsi Periodos non eodem modo faciunt. Deinde quod aliqua membra uerbis illuminant. Et hac in re præcipue excellunt hi, qui uocantur Attici, quod efficiunt, ut apte cohæreant sententiæ, etiamsi Periodis non deuinciunt. Nam ex bonis & præstantibus autoribus nemo tam ignauus fuit, ut sine omni cura collocationis orationem congereret. Ac Cicero etiam, quum non admodum accurate textit Periodos (est enim liberior oratio in epistolis & Philosophicis libris) tamen hoc nomine superat alios, qui nullam adhibuerunt in componendo curam, quod cauet, ne concurrant sententiæ longius distantes, aut male cohærentes, aut ne quid relinquatur imperfectum. Hæc non cauent Sallustius, Seneca, Plinius, & alij recentiores. Quare etiamsi non omnes compositionis partes effingemus, tamen illum sententiarum ordinem atq; absolutiorem magis poterimus in Cicrone, quam in alijs cernere. Ac si quem omnino delectent incomposita, nullius oratio apud Latinos æquabilior est, quam Ciceronis, etiam quum se eximit ex illis uinculis artis, de quibus ipse in perfecto Oratore præcipit. Rectius igitur hunc imitabimur, quam alios, aut tristes, horridos, concisos, aut supinos, & longius iusto fluentes, & plenos hyperbatis, & qui temere sententiæ congerunt. Nos adolescentuli incidimus in Politia-

num & posteriorem Plinium, quorum nos inuitabāt
 subtiles, argutæq; sententiolæ, quibus abundat uter-
 que. Delectabant in his & alij quidam flosculi, ha-
 bent enim dicta quædam belle detorta. Sed argutiæ
 illæ sententiarum & belle dicta, mirum in modum
 amantur à iuuenibus & imperitis, & placēt in scho-
 laludentibus: sed in serijs negocijs nihil est ineptius
 atq; inanius illis affectatis argutijs. Quid autem
 assequuti sumus horum lectione? Primum aridi-
 ores facti sumus, quum natura parū uberes essemus
 deinde illas inanes argutiolas, quas præcipue aufere
 habamus, postea intelleximus nobis abijciendas, ac de-
 discendas esse. Quanto melius consulissent nobis
 præceptores, si & a Ciceronis lectionem discipu-
 los assuescissent, & docuissent, non solum uerba ex
 Cicerone excerpere, sed etiam Phrasin imitari, &
 totam orationis formam, hoc est, sententiarum or-
 dinem atq; ornamenta imitari. Ego itaq; non tantū
 in schola, sed magis usu rerum doctus, comperi nul-
 lius generis imitationem plus conducere, his quibus
 res seriæ & magnæ tractandæ sunt, quàm oratio-
 nis Ciceronianæ. Et instruxit artifices cuiuslibet ge-
 neris Cicero: quia non solum orationes & Episto-
 las reliquit, sed etiam disputationes.

Nec difficile erit intelligere lectori non stulto, si
 in hæc exempla intuebitur, quid in quolibet genere
 deceat

DE IMITATIONE.

deceat, qualis oratio conueniat Epistolis, quas sepe de maximis rebus, & ad summos Principes scribimus, qualis oratio in narrationibus, laudationibus, in uituperationibus, qualis in disputationibus probetur. Quare studiosi omnes adhortandi sunt, ut quàm plurimum legant Ciceronem, & ab eo primè uerba ac phrasin mutuuntur. Deinde consilia eius in inueniendo ac disponendo considerent. Postremo totam orationis formam, hoc est, sententiarum ordinem, exornationum copiam, atq; modum, quantum ingenio ac studio consequi poterunt, imitari conentur. Ut enim Elegiacus ille, de quo suprâ dixi, sine controuersia melior euadet ex Ouidij lectione, quã si legat Odas Horatij: & Heroicus scribet feliciter, si sequetur Vergilij proprietatem: & in ordinandis atq; absoluendis membris Oeconomiam, quã si Lucanum, aut Statium, qui sunt improprij, inflati, & obscuri, imitetur. Ita dubitari non debet, quin ille noster imitator ex lectione Ciceronis melior, quàm ex alijs autoribus futurus sit. Quum enim in poetica maximam uim esse imitationis appareat, dubitari non debet, quin & in hac uicina arte plurimum polleat. Tanta est enim inter has cognatas artes similitudo, ut pleriq; illustriores loci Ciceronis ac Liliij recte existimanti, poemata iure dici possint.

F I N I S.

DE IMITATI

ONE EX LIBRO X. CAP. II.

Orat. Institut. M. Fabij Quintilia
ni clarissimi oratoris.

*Imitatio
magna
pars artis.*

His, caterisq; lectione dignis
autoribus, & uerborum sumen=
da copia est, & uarietas figura=
rum, & componendi ratio, tum
ad exemplum uirtutum omnium mens dirigenda.
Neq; enim dubitari potest quin artis pars magna cō
tineatur imitatione: nam ut inuenire primum fuit,
estq; præcipuum, sic ea quæ bene inuenta sunt, uti=
le sequi. Atq; omnis uitæ ratio sic cōstat, ut quæ pro
bamus in alijs, facere ipsi uelimus. Sic literarum du
ctus, ut scribendi fiat usus, pueri sequuntur: sic Mu
fici uocem docentium, pictores opera priorum, ru
stici probatam experimento culturam, in exemplū
intuentur, omnibus deniq; discipline initia, ad pro
positū sibi præscriptum formari uidemus. Et Hercle
necesse est, aut similes aut dissimiles bonis simus. Simi
lem raro natura præstat, frequēter imitatio. Sed hoc
ipsum quod tanto faciliorem nobis rationem rerum
omnium facit, quā fuit his qui nihil quod sequerentur
habuerunt, nisi caute & cum iudicio adprehen
ditur

DE IMITATIONE

ditur, nocet. Ante omnia igitur imitatio per se ipsa non sufficit: uel quia pigri est ingenij contentum esse ijs, quæ sint ab alijs inuenta. Quid enim futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt, si homines nihil, nisi quod iam cognouissent, faciendū sibi aut cogitandum putassent? nempe nihil fuissent inuentum. Cur igitur nephas est reperiri aliquid à nobis, quod ante nō fuerit? An illi rudes sola mentis natura ducti sunt in hoc, ut tam multa generarēt nos ad quærendum non eo ipso cōcitemur, quod certe scimus inuenisse eos qui quæsierunt? Et cum illi, qui nullum cuiusquam rei habuerunt magistrum, plurima in posteros tradiderint, nobis usus illarum rerum ad eruendas alias non proderit, sed nihil habebimus nisi beneficij alieni? Quemadmodum qui- A simili. dam pictores in id solum student ut describere tabulas mensuris ac lineis sciant. Turpe etiam illud est, contentum esse id consequi quod imiteris: nam rursus quid erat futurum, si nemo plus effecisset eo quæ sequebatur? Nihil in poëtis supra Liuium Andronicum: nihil in historijs supra Pontificum annales haberemus: ratibus adhuc nauigeremus, non esset piëtura, nisi quæ lineas modo extremas umbræ, quæ corpora in sole fecissent, circumscriberent. Ac si omnia per censeas, nulla sit ars qualis inuenta est, nec intra initium stetit, nisi forte nostra potissimum tem

pora damnamus huius, infœlicitatis, ut nunc demũ nihil crescant, nihil autem crescit sola imitatione. Quod si prioribus adijcere fas non est quomodo sperare possumus illum oratorem perfectum? cum in ijs, quos maximos adhuc nouimus, nemo sit inuentus, in quo nihil aut desyderetur, aut reprehendatur. Sed etiam qui summa non appetent, contendere potius quàm sequi debent: nam qui agit ut prior sit, forsitan, etiam si non transierit, æquabit. Eum uero nemo potest æquare, cuius uestigijs sibi utiq; insistendum putat, necesse est enim semper sit posterior qui sequitur. Adde quod plerunq; facilius est plus facere quàm idem, tantam enim difficultatem habet similitudo, ut ne ipsa quidem natura in hoc ita eualuerit, ut non res simplicissimæ, quæq; pares maxime uideantur, discrimine aliquo discernantur. Adde quod quicquid alteri simile est, necesse est minus sit eo quod imitamur: ut umbra corpore, & imago facie, & actus histrionum ueris affectibus. Quod in orationibus quoq; euenit: nanq; ijs quæ in exemplũ assumimus, subest natura & uera uis. Contra omnis imitatio ficta est, & ad alienum propositum accommodatur. Quo fit, ut minus sanguinis ac uirium declamationes habeant, quàm orationes, quod in illis uera in ijs assimilata materia est. Adde quod ea quæ in oratore maxima sunt imitabilia non sunt, ingenium

DEIMITATIONE.

ingenium, & inuentio, uis, facilitas, & quicquid ar-
 te non traditur. Ideoq; pleriq; cum uerba quedam
 ex orationibus excerpserunt, aut aliquos compo-
 sitionis certos pedes, mire à se quæ elegerunt effingi
 arbitrantur, cū & uerba intercidant inualeſcantq;
 temporibus, ut quorum certissima sit regula in con-
 ſuetudine, eaq; non ſua natura ſint bona aut mala:
 nam per ſe ſoni tantum ſunt, ſed prout oportune
 propriq; aut ſecus, collocata ſunt, & compositio
 cum rebus accommodata ſit, tum ipſa uarietate gra-
 tiſſima. Quapropter ex actiſſimo iudicio circa
 hanc partem ſtudiorum examinanda ſunt omnia.
 Primum quos imitemur: nam ſunt plurimi, qui ſimi-
 litudinem peſſimi cuiuſq; & corruptiſſimi concupi-
 erint: tum in ipſis quos elegerimus, quid ſit ad quod
 nos efficiendum comparemus. Nam in magnis quoq;
 autoribus incidunt aliqua uitioſa, & à doctis, inter
 ipſos etiam mutuo reprehenſa, atq; utinam tam bo-
 na imitantes dicerent melius quàm mala peius dicāt
 Nec uero ſaltem ijs quibus ad euitanda uitia iudicij
 ſatis fuit, ſufficiat imaginem uirtutis effingere, &
 ſolam, ut ſic dixerim cutem, uel potius illas Epicu-
 re figuras, quæ è ſummis corporibus dicit effluere.
 Hoc autem ijs accidit, qui nō introſpectis penitus uir-
 tutibus ad primum ſe uelut aſpectum orationis ap-
 tarunt, & cum his foeliciffime ceſſit imitatio, uerbis

Quos imi-
 temur.

atq; numeris sunt non multum differentes, uim dicendi atq; inuentionis non adsequuntur, sed plerunq; declinant in peius, & proxima uirtutibus uita comprehendunt, suntq; pro grandibus tumidi, presis exiles, fortibus temerarij, letis corrupti, cōpositis exultantes, simplicibus negligentes. Ideoq; *¶* **Quam** qui horride atq; incomposite *¶* **Het aliās** quilibet illud frigidum & inane extulerunt, antiquis se pares credūt. Qui carent cultu atq; sententijs, Atticis scilicet, qui prescis conclusionibus obscuri, Salustiū atq; Thucydidem superant, tristes ac ieiuni Pollionem emulantur. Ociosi ac supini, si quid modo longius circumduxerunt, iurant ita Marcum Ciceronem loquutum fuisse. Noueram quosdam qui se pulchre expressisse genus illud huius coelestis in dicendo uiri sibi uiderentur, si in clausula potuissent, esse uideatur. Ergo primum est, ut quod imitaturus est quisq; intelligat, & quare bonum sit sciat, tum in suscipiendo onere consulat suas uires. Nam quaedam sunt inimitabilia, quibus aut infirmitas naturæ non sufficiat, aut diuersitas repugnet. Nec cui tenue ingenū erit sola ualut fortia & abrupta, cui forte equidem sed indomitū, amore sublimitatis & uim suam perdat & elegantia quā cupit, non persequatur: nihil est enim tam indecens, quàm cum mollia dure fiunt. Atq; ego illi præceptori, quem institueram in

libro

DE I M I T A T I O N E.

libro secundo, credidi non ea sola docenda esse ad
 que quæque; discipulorum natura compositū uide-
 ret: nam is & adiuuare debet que in quoque; eorum
 inuenit bona, & quantum fieri potest, adijcere que
 desunt, & emendare que adam & mutare. Rector
 enim est alienorum ingeniorum atque formator. Dis **Officium**
 ficilius est naturam suam fingere, sed ne ille quidem **optimi**
 doctor, quanquam omnia que recta sunt uelit esse **præcep-**
 in suis auditoribus quam plenissima, in eo tamen cui **toris.**
 naturam obstare uiderit, laborabit. Id quoque; uitan-
 dum, in quo magna pars errat, ne in oratione poë-
 tas nobis & Historicos, in illis operibus, oratores
 aut declamatores imitandos putemus. Sua cuique;
 proposita lex suus decor est. Nec Comœdia in co-
 thurnos assurgit, nec Tragoœdia socco ingreditur.
 Habet tamen omnis eloquentia aliquid commune, id
 imitemur quod commune est. Etiam hoc solet incō-
 modi accidere ijs, qui se uni alicui generi dediderūt,
 ut si asperitas ijs placuit alicuius, hanc etiam in le-
 ni ac remisso caussarum genere non exuant: si tenui-
 itas aut * nuditas in asperis grauibusque; causis pon-
 deri rerum parum respondeant, cum sit diuersa nō * **Iucundi**
 caussarum modo inter ipsas conditio, sed in singulis **tas aliās.**
 etiam causis partium, sintque; alia leniter, alia aspere,
 alia concitate, alia remisse, alia docendi, alia mo-
 uendi gratia dicenda. Quorum omnium dissimilis

atq; diuersa inter se ratio est. Itaq; ne hoc quidem
 sua serim uni se alicui proprie, quem per omnia se=
 quatur addicere. Longe omnium perfectissimus Græ=
 corum Demosthenes, aliquid tamen aliquo in loco
 melius alij. Plurima ille, sed non qui maxime imitan=
 dus, & solus imitandus est. Quid ergo? non est sa=
 tis omnia sic dicere, quemadmodum M. Tullius di=
 xit? Mihi quidem satis esset, si omnia consequi pos=
 sem. Quid tamen noceret, uim Cæsaris, asperitatem
 Cælij, diligentiam Pollionis, iudicium Calui quibus=
 dam in locis assumere? Nam præter id quod pruden=
 tis est, quod in quoq; optimum est, si possit, suum fa=
 cere, tum in tanta rei difficultate, unum intuentes,
 uix aliqua pars sequitur. Ideoq; cum totum expri=
 mere quem elegeris penè sit homini in concessum,
 plurimum bona ponamus ante oculos, ut aliud ex alio
 hæreat, & * quo quicque loco conueniat, aptemus.

Quod cui
 que conue=
 niat aliàs.

imitatio autem, nam sæpius idem dicam, non sit tan=
 tum in uerbis, illuc intendenda mens, quantum suc=
 rit illis uiris decoris in rebus atq; personis, quod cõ=
 silium, quæ dispositio, quàm omnia, etiam quæ dele=
 ctationi uideantur data, ad uictoriã spectent. Quid
 agatur procemio, quæ ratio, & quàm uaria narran=
 di, quæ uis probandi ac refellendi, quanta in affecti=
 bus ois generis mouedis scientia, quantaq; laus ipsa
 popularis, utilitatis gratia assumpta, quæ tum est
 pulch=

DE IMITATIONE.

pulcherrima cum sequitur, non cum arcesitur: hæc
si peruidcrimus, tum uere imitabimur. Qui uero
etiam propria ijs bona adiecerit, ut suppleat quæ
deerant, circumcidat si quid redundabit, is erit, quæ
querimus perfectus orator, quem nunc consumari
potissimum oportebat, cum tanto plura benedicen-

di exempla supersunt, quàm illis qui adhuc

summi sunt * contigerant. Nam erit

hæc quoq; laus eorum, ut prio

res superasse, poste-

ros docuisse di

cantur.

* contige-
runt aliàs.

ARGENTINAE PER IOANNEM
ALBERTVM, ANNO
M. D. XXXV.
MENSE MARTIO.

CHORIAMBICVM DE VITA

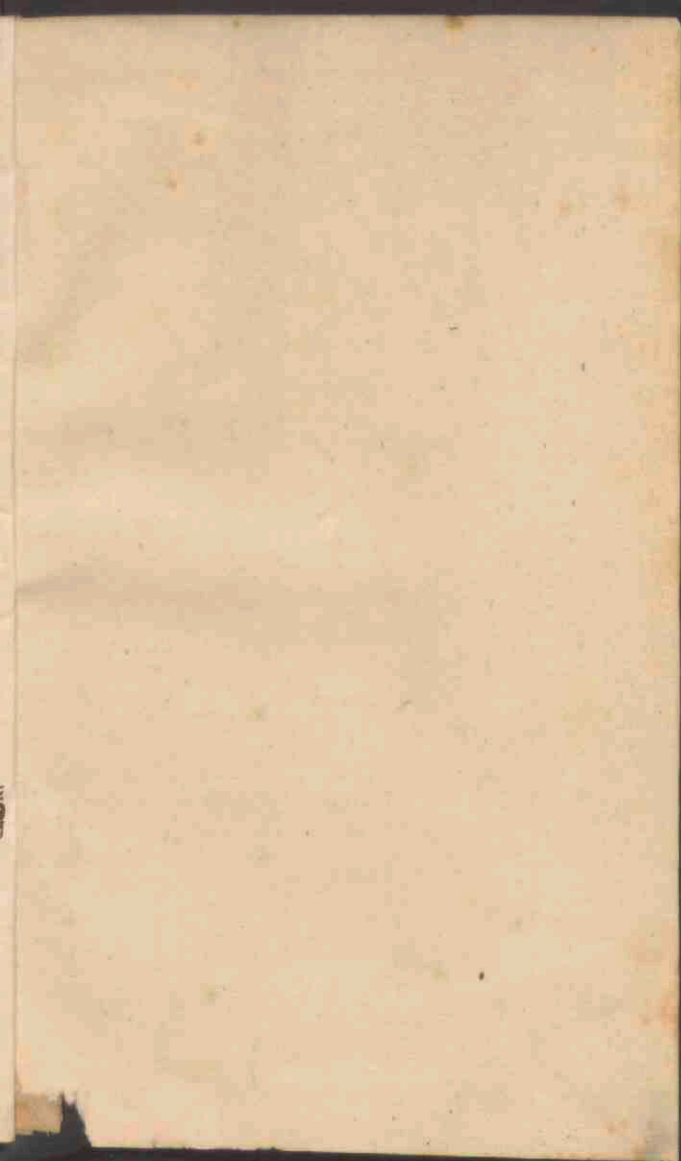
suauis, è Græco, Thoma
Moro autore.

Non est cura mihi Gygis,
 Quirex Sardibus imperat.
 Aurum non ego persequor,
 Reges non miser emulor.
 Curæ est, barba suauius
 Vnguentis mihi perfluat.
 Curæ est, ut redolentibus
 Cingam tempora floribus.
 Curæ sunt hodierna mi,
 Nam quis crastina nouerit ?

Tornato bene Mulciber
 Argento mihi poculum,
 Iam nunc effice concauum,
 Et quantum potes imbibum.
 Et fac illud ut ambient
 Non currus, neq; sydera,
 Orion neq; flebilis.
 Vites fac uirides mihi.
 Botri fac mihi rideant
 Pulchro cum Dionysio.

fratres
piceat
si accu
u obiect
mittat
si n̄ p̄u
stet imp
o sandu
a cor test
p omis me
as ut testi
mnoē fu
si pot. 79
temaci zē
mosū te
le quocā
quisq̄, alt
tum. si u
p̄ r̄ in ign
t. sciat se
cencie su

tas cog
e' emun
d necessa
ui n' asse
expiat
cum n' h
lat' idic
mina spo
ic s' fitone
iudicia al
ebent. y
h'etic' qu
calu' subte
re alij n' h
arat. y g
eu' necess
y' necess
bicia' n'
c'ficis' s'ale
expleat
uit. ceptat

NY 26-90

